

ב"י דפירות ערוגה) ומשחנרום שיבוש תרומת מעשר תצטרך לתרוצם ולא תמצאם, דהיינו דניטין) מוקמינן ליה במילי אחדי משום קשיא דמוקף ומיתוקמא תנתינ דבבא מצינא בין כהנים בין בישראלים ואיכא למיתש לדרבנן כמו לדאורייתא כרמוכה בניטין. ובפיקדון תמרינן דרוצה אדם בקב שלו ומובין ליה לכהנים בדמי תרומה הואיל ואמשר לברד, דאי לא הא לא קיימא הא, דהא קייל אפילו בא לו בעל החלום ואמר לו של מעשר הן? ואפי' כתב בכלי תרומה כ"י יוסי תלינן בחוליקא) דרובא תולין מתוקנין הן ומה שכתב עליהן לפנחייא בעלמא נכתבט). אבל בפיקדון יבא בעל הפקדון וירצהי) את פקדונו דרוצה אדם בקב שלו, וחויא) לא ליגרום עליו [אלא משום] שמא יצטרך או שמא יוקירו או משום דמברכין, ולבי ולבך יודעין שלא כתבתיו משום שהיית סובר שהוא טעמו של רב נחמן בר יצחק וכך לא כתבתי מחשעה קבין אלא משום דמברכין, וברכה וחיים לעוסקין לשמה יוכו לשמה ומשכורתם שלמה:

סימן מד. תשובת ר"ת נגד רבנו מישולם.

א. (בדיון חומץ אם יש בו משום טעג גברי.)

לבי ראה מורי הוראה), ולא מיראי הוראה, ואלמלא מוראה, שמתים כראי), כי קראו קריאה לבראות בריאה הרשה, למכור ביד אשה, כל מהרה וקדושה), בקול ענות חלושה), וכחומר להמר, היה להם החומרה), וכמשיב חיצות, אמרות נמרצות, כי החלו להצותו), בגודרי פרוצות, לינפות שיטות, להטות בהטות), טענות והירוטות, להישנות בפשוטות שומות, נשים חטמות), בעלות פטמות), והיום הזה תאמרנה לנוים להביא חומץ), לא נבנות ברמץ). גם טובלות שחר בעור חמה וזרחת, חזר לדבר סימן לסיתוי שמץ, וטבלת סתך בחומץ), ועל שתייהם בשתהן, כי כל הבא להודות בפשוטות יש לו להעלות על לבו במה טעה זה הנאון או כל הנאונים, כי דבר פשוט הוא אפי' לחינוך דתנא ע"ז בשיח שנין דחומץ שלנו אין משום יין נסך כאשר פשוט היתר יין מבושל. כי שניהם למדין מן המשנהי). ויש לתת לב איך

דף יג ע"א ועיינא פ"ב חומץ ד"ה חלל. ה) ס"ס ע"ב. ו) גיטין דף ל' ע"ב ועיינא פ"ב חומץ ד"ה וי. ז) סנהדרין דף ל' ע"א. ח) מעשר שני פ"ד מ"א. ט) יצמות דף קט"ו ע"ב. י) מיקון לחם במקום יכלם כ"י ודפוס. יא) כ"ל במקום וכו' כ"י ודפוס. וכונה רבינו בזה שסתי דבר ולא כל דבר מתירונם של רב כהנא ליצטריך נמי לחיזוקו של רבני. כלומר אף שאין אדם רוצה בקב שלו יומר מתעשה קנים של חזרו מימי דולת הוא בקב שלו תפוס שאל יצטרך לו תפוס דמנכין. ועיין לקמן דפוס דף ע"ד ע"א ודפוס שלנו סימן מ"ו חות א' ולפי דעתי חיה אדם חזר כח צנזין הדברים ומו לא לגרום עליו:

סימן מה. והפסד ש"י כח צנזין פסדו: גם זה חזיון אך צדק רוח אל בני עיר. אבל לדעתי האגדה האלה שלה ר"ת אל מלון לבני עירו תנא. ולפי הכהנא שלנו תפס שליח ציוד ל"ה לשאול את פיו על הדפוס אשר נדל ל"ה. ועיין לקמן חות ה' ב"ב וחות ו' וחתלתו. ח) כן הוא כ"י, ודפוס מורי הנדל ודפוס חתק מורי. וחולי ל"ל מורי המורה. צ) כדפי כ"ל לדעתי במקום ראה כ"י ודפוס והוא לינפא דקדק נחום ג' ו' ושמתיך כדפי. והפסד דוד קיפמלחן כחז לי שלדעתי יש להחזיק בדלית שסיה אחד מן העופות הטמאים ודומה על תנאמו לאסור מה שהתירו. ג) רוח על טבילת דה מנעור יום שהתיר ר' תפסל וגם על הספיטה עניש. ד) כלומר גדליות שליכן חקקות. ה) כלומר מורד האיסור הוא להם כחומר להפד. ו) למלא רזון ותפס. ז) בטריות כמו טומות וחולי ל"ל בטריות, אלו העניינים גיטין דף ל"ז ע"א. ח) חטמות כן הוא כ"י וגם דפוס ולא אדע כוננו כי מ"ה לחטמות עם הכספים, וחולי הוא מלשון חסל או טביל שחלשות. ט) חמדות דברים דנדי העל ודיק. י) רוח על פסחירו חומץ יין נסך. יא) שליח ציוד. יב) רוח צ' ייד. ודומה על ענין הטבילת והספוק. יג) ע"ד דף כ"ט

סעו הנאונים לאסרו, ואם ישעון הסוען, במלכותו מקילין עליו, שקר מליו, שהרי בכל מקומות ער אספמא ועד בכלל נוהגין בו חומר והדין עם הממירין, כי מי יקל לבתחילה להורות מהו חלא סיסתקאדי, ואם החומין צמית, רפיא וקטיטסו) וכמעט סמית, והלא ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי בקצת נחלקיטו) דמאי דקרי ליה האי חלא קרי ליה האי חמרא ואמוראי קרי ליה יין קוססו) וחמרא דאקריסית. ולפי שאין אנו בקיין בהומין יש לנו להחמיר, ועוד מעשים בכל יום פעמים רבות יש שקורין אותו חומין ויש גמי שמקדשין ומכדילין עליו, אבל מבושל ירוע לנו ולא החמירו, ואפילו בשר עוף בחלב לא רצו להחמיר ולאסור במקומו של ר' יוסי הגליליט) כיון שלא מתוך טעות הוא, וכיש בהומרות שרצי להחמיר פן ישעו טועי לבב, ויש דברים שהחמירו לבני מדינה וכוותאי וגשיסכ), ואעפ"כ ר' גמליאל קורא למתירין לא יחל דברו, וזה איננו מהן:

ב. (בענין טבילה נדה ביום שביעי לימי נקיתה).

אך ליורעים הן חן נסא) על טבילות [נדה] ביום השביעי שהתירו מבעוד יום והתורה אסרתו מלאו דלא חסור וקבלה מאל חטוש, דקא סריך צ) ולישבלינהו ביום השביעי ולא סריך ולישתרי ביום השביעי, דבעיכ אטבילה דליל ה' משום סריך בתה קאי דאיירי לעיל, וקא בעי מכרי ססך: זכות נינהו מה לי אם חסרך בתה וששני אע"ס דסריך בתה ליחא משום דרי שמעון וכו', וכן סירושו ר' שמעון אומר אחר מעשה דהיינו אחר טבילה חסרה, אבל אמרו חכמים אסור לעשות אותו מעשה של טבילה שמה תבעול ויבא לידי סתירה, ואם בא אדם לפרש דהיתרא [דחשמישן] קאי טועה הוא, דמה ענין דרב פסא אצל סריך בתה, ומוקנים אתבונן שכן ססך ר' סעדיה אצל הלכות נדה ור' אחאי שהיה ראש לגאונים שבדור כמו כן בס' אחרי מות, אע"ס שמביא רביה סגרה ויולדת כייל זה בהדיהו משום דרי שמעון ולא חש לפרש, וכן ר' יהודאי נאון צ). וכבר היו מפרשים שנחלקו על רבינו שלמה למנות כגנות כותים משום קשיא דרמי בר חסאד), ורש"י השיב לפי תוספות) דבס' גנות כותים תשובתן בצרן דההיא דשני ליה רבא תשובה היא ולפום חורפיה לא עיין בה, דהא סריקה רמי בר חסא דאמר שבקוה לקרא וכו' אבל תשובתו מתוך הברייטא דקתני יום שפוסקת בו וכו' ורמי בר חסא כמו שאילה היא ואינה עיקר דרמי בר חסא לא סבר לה, דקאמרינן בס' בתרא דנדה ורב נכותאי אמר לשמענתא מכלל דליתא), ועוד מדקאמר ליה רב פסא דרבא צ) מכרי כולהו נשי רידן ססך זכות נינהו ליטבלינהו ביממא דשבועה, ואם נדבריהם דיום שפוסקת בו סופרתו והיא ראתה יום ראשון וספקה בו ואיכ הוה לה נדה דאודייטא ואיך תטבול ביום השביעי והלא נדה דאודייטא טובלת כליל שמיני, ומתוך שדבינו לא נתן לבו לתשובתו לא חשש לכוון את דבריו, ושכנגדו הוא עליו [להביא ראיה], והדין דומה למה שכתב, מתוך שטועה לפי תוס' בניכם ממזרים הם, וליחא דהאמרינן הכל מורים בבא על הגדה כו' שאין הולך ממזר.

ע"א. ועיי"ס נמוס: ד"ה דמי שהניחו שם מחלוקת רבנו משולם ור"ת נזה. יד) עיין ב"ז דף ל"ז ע"א. טו) עיין פסחים דף מ"ז ע"א. טז) ב"ז ש"ס. יז) קוסם כל"ל נמוקס חוסם נכ"י ודמוס. יח) ש"ס דף ל"ה ע"ב. יט) חולין דף קמ"ז ע"א. כ) פסחים דף כ"א ע"א: ב. ח) לידועים הן הן גם כל"ל נמוקס גם לידועים הן הן נכ"י ודמוס. ז) נדה דף ס"ז ע"ב. ג) כן הוא בטלחות גדולות דפוס ווארשא דף פ"ד ע"ד נה' נדה. ד) נדה דף ל"ג ע"א. ה) הונס נפסד הסדרם נחלמנו דף ג' ע"ב. ו) עיי"ס נמוס: ד"ה וליטו ועוד עיין נפסד רמב"ן דף כ"ט ע"ד פתח ס"ך. ז) מה דף ס"ז ע"ב:

יעשנה :

עודה) אחרת היתה (לז) להם לנלוותה לעשות שביעי [ששי וחמישי] מספיד [בשבתות ו] ימים טובים. ומדוע ככה עשו. הלא זה דברי אשר אמרתי, כי כפשוטו יש לתת לב כמה ראו קדמונים הלא חינוקות שלנו בקיץ כמה שאמר במגילה ד) בראשי חרשים קרי שיחאם) בענינא דיומא חד בריה, ותו שיחא מראה חציה וכו'. אך ככה הלכות ומנהג ר' עמרם ו) ורב יהודאי נאון נהנו כן, ופעמא נראה לי ממאי דקיייל בשבתות וי"ט מוסיפין על שבעה ששה וחמשה. והורו לעשות ז) כמאן דאמר מספיד אינו עולה למנין שבעה דמה נמשך שספר עבדי, שאם עולה מספיד למנין שבעה הוה ליה האי לתוספות, ואם אינו עולה כיש דרבי עדיף, וכן מסקנו רב עמרם בסדר שלו ובהני לקרות שבעה בעניני דיומא ועוד ראיות גדולות מתוך ההלכה, וגם לדברי השמחים ללא דברת) חתנת ריה ושבת אבל בשאר ימים טובים מועין לדמותן אליהם, שלא מצינו בכל התלמוד פירוש פנחס למספיד גדלים אלא ליום קרבנות שבח"ס). וכל שאינו בקי בסדר רב עמרם ובהלכות גדולות ובמספיד מספידים ובספיקי דר' אליעזר ובדרבה ובתלמוד ובשאר ספרי אנדה אין לו להרס דברי הקדמונים ומנהגם, כי יש עליהם לסמוך בדברים שאינם מכחישים תלמוד שלנו אלא שמוסיפין. והרבה מנהגים בידנו על פיהם. ופרשת פנחס תוספת היא ואין לכוללה עם שבעה, והשבעה י) איתקין לקרות בחי"ת) אפילו לדבריהם דלא דמי לריה ושבת. ושוכ למנותו בתוספת, ולפי דברי האנשים ההמה קללות בתעניות נקראו, שכן שנינו ופי' ויחל לא מצונינו) כמו שפי' פנחס לא מצינו.

גם שמעתי שעקרו ברכת נר בשבת וחיללו המקדש וחבת המצוה כי כמה חובות מעונות (ברכה) ואינו דומה למים אחרונים שחובה ואינם מעונים ברכת דלא משום חיבת מצות הוא אלא משום סכנה אע"ג דסמכין אותיחם קדושים).

3. (ח) גם כאלו בלבל הכותב והמדפיס העניינים ועשה כאלו כתיבה נכונה עניינים שונים ולקח פתיחה וסימן שאלה הענין. (ז) כלל למי דעתי במקום לא נכ"י ודפוס ודפוסים חיקן ל"י. וכוונתו שבעדו דפוס זה לבנות לקדמונים עוד מידות אחד מה שלא טרע נאמן. (ג) לעיל במעין הקורא. (ד) מביאה ד"ס ע"ב. (ה) כלל במקום שאלה שיה מלפנים קדמיה כלל נכ"י וגם דפוסים. חקן דפוס. (ו) פ"ן בקדש שמירה לבנות כל דר עמדים דפוס ודפוסים כלל ע"ב. (ז) כלומר שמירה לבנות כל עמדים וי"ס פשוט דפוס מלפנים דפוסים לחדויהם. חלל שאלה דעה ר"ת והלכה כחלל דאמרי עולה. פ"ן חוקי חפציה ד"ס ע"ב ד"ס נכ"י ומביאה ד"ס כ"ג ע"ס ד"ס חד אחד. (ח) על דפוסים מביאה כ"ס ע"ב. (ט) פ"ן מביאה ד"ס ו' ע"ב ודפוסים ס"ס ד"ס ודפוס. (י) עמדה והעמדה ח"י יחיה כלל וגם דפוסים ודפוסים נכ"י פ"ן שאל לביתו עמדה. ויחד נכ"י למי דעתי לחי"י במקום עמדה והעמדה. (יא) לקרות נכ"י כלל במקום לקדמונים כלל ודפוסים. (יב) פ"ן חוקי מביאה ד"ס ל"א ע"ב ד"ס ר"ס חלל דפוס נכ"י.

ד. ה. עיין תוס' שנה כ"ה ע"ב ד"ה מונח. (ג) נדבוח דף כ"ג ע"ב. ועיין בנחמור ורמ"ב 80 שכתב לנכדו הנזכר א"ר של שנה נשואו ורשום ליקרי ואשכנח אקלר. ועיין בשלח' נצורים ונצנחם ומדלי' שנה פ"ב שכתב עוד מעט אחר לרצו תשלם נשוא

ובספרי אנדה נמצאה והוא לנשים למען כיבו אוהו של עולם במפורש בבראשית רבה ובסדר רב עמרם איתא ונדה וחלה והדלקה שלשתן חובה וברכה לשלשתן. וקורמח לקידוש היום ולגר חנוכה. וכמה ברכות מצאנו בסדר ר' סעדיה ברוך המרבה שמחות ובהלכות רב יהודאי אשר צנ אגוז יצוצא בהן הרבה, איני שואן בחובות וב"ש שבתוכה בספרי אנדה ובדרשות שרורשין בשבת וכל השומע ישחק לו וכל העוקרה יעקר.

ד. (בענין ברכת אירוסין ונישואין)

עוד (ה) אהת מעט היא שהרגילו לעשות ברכת אירוסין ונישואין על כוס אחד, ועי' יש תימנה. שהרי בבית החנים נתקנה ברכת החנים, וברכת אירוסין בבית אירוסין. והואיל ובשני מקומות נתקנו אי"א לכולם ובעל כרחינו אם על כוס (א"ד) נתקנו שתי כוסות הם, ואם בלא כוס נתקנו הבא לעשותם על הכוס שתי כוסות יש לו לעשות בנגד תקנתם בשני מקומות ולא לעשותם שתי קדושות על כוס אחד, מדי דהוה אקדושה ואבדלתא. והבי' שפיר טפי, יאצינ דלא מצינו כוס בתלמוד אלא אמרין בריך שיתו. יש לנו לתפוס דרך הישרה הואיל ונהנו כוס ורב יהודאי הנהינו. ועוד כי בברכת אירוסין היא במקילה ובברכת נישואין היא בתקן והוא בניסת חופה. וסנהג נאה שהנהינו רבינו שלמה ברורו להסתלק ולהתעסק בשום דבר לעשות הפסק בין ברכת אירוסין לנישואין, וימצא כתוב במחזור שתיקן הגדול ר' שמחה. שיש בו סוד רוב דברים מסדר ר' עמרם והלכות גדולות ורבינו שלמה ושאר נאונים, ומצוי הוא ברוב מקומות, ולדידן מוגת כוס שני ושפיכת כוס ראשון ושתייתו הוי הפסק, ואף כי חרל אישים אנכי ממני תצא הנראה זו, שכלת) הדברים הפשוטים) ושנו בהם קדמונים להקל, יעשו כדברי רבאין כי אתא פסק דינא דירי קמיבו לא מינמר תנמרון מיניה, ואם הדברים פשוטים להקל (וינהגו) [ושנו] להחמיר, אל יורו להקל, שאין משיבין את הארי אלא בפניו, ואף באונא באומא-א), ובמין במינוי, ובניצוקי.)

דלמדין נפי התכלת כל מלוה שאין לעשותה נמר תלכח מלוהה אין מנכין עליה. ועי' במדרי שם חסונה ר"י על זה. ועיין לקמן בחסונה ר"ת לר"י עליו שהציג גם טעם זה (ג) זה הלשון לא תלמי צקד רב עמרם שלנו. אמנם נחמילת סדר שבתות דף כיד ע"ג בדפוס הניל פסק לנך והוצאו שם ממש דברי מחזור ויטרי ה"ל. (ד) שנת דף כ"ג ע"ג:

ה (א) המשך לחסונה הניל. (ב) צכ"י ודפוס חינוח. (ג) כתובות דף ז' ע"ב. (ד) לפי דעתי לנך למחוק ח' הכתוב צכ"י ודפוס. (ה) כן הוא צכ"י וגם בדפוס. ותינה דהא נפסמים דף ק"ב ע"ב אמרין דלדכנה בני קידושא ואצלחא גיט' שחל להיות אחר השנת חומרים יקנה' על כוס אחד ופיה שם טעמא משום דהדלה וקידוש חרל תלחא היא. וכל שיש כלן כשות סופר ונריך להיות נכח המזון וקידוש נמקוס קידושא ואצלחא. ועוד עיין שם בתום' דיה שאין חומרים ותלחא שהוצא שם דעת רבינו משולם בענין אחר. (ו) עיין בחסונה דף ח' ע"א. (ז) עיין מחזור ויטרי סימן חס"ט לז חקפ"ו ותקפ"ז. ועוד עיין בפירוש לרש"י לקוטרס דפוס קונסטנציה דף כ"ג ע"ד. ועיין לקמן סימן ס"ב חות ג' הערה א'. (ח) כל"ל נמקוס מכל צכ"י ודפוס. (י) כלומר הפשוטים להחמיר. (י) צ"ב דף ק"ל ע"ב. (יא) נכל' אלו דברים חולק ר"ת על זקנו רש"י ז"ל. באונא הסרובה לאוונה כסדרן דעת רש"י להקל ור"ת להחמיר. חולין דף מ"ו ע"ב רש"י דיה היינו רנתייהו. ועיין חוס' שם וגם בספר הישר לעיל בדפוס סימן טפ"ב דף ל"ז ע"א. (יב) רש"י פסק ככ"י דמנ"ת לא צטיל חולין דף ק"ט ע"א דיה וחו' לא ימדי ונכמה מקומות. ור"ת חולק עליו חולין דף ל"ז ע"א חוס' ד"ה אחר רצא ובספר הישר לעיל בדפוס סי' טפ"ב דף ל"ח ע"ד. (יג) עי' דף ע"ב ע"ג דיה קטופי פסק רש"י הלכה כר"ה דנינוק מינור ובתום' שם דיה אחר חולק עליו ר"ת.

ובקיבה יד), ובנבינת הגנים לנבי חלב שחלבו גויטו) שראינו מעטו של רבינו שלמה מאיזה טעם חולק על רבותינו וידענו עיקרם) דבריו שלא בא [אלא] (ה) להחמיר (על בני מדינה, בזה יש לשמוע לדעת נוסה ומה שענינו ראות, אך אל המקילין שבאו להתיר עורבאית) היה להן לאסור לפי יונה הששושה, והיה להן לאסור שכר תלמוד (ו) ולהפריש תרומות ומעשרות (כ) ושוחטות גוי (כז) ומשא ומתן ביזם אדם (כח) ושאלה ומלוה ופרעון בשמור (כד) ולהעמיד בהמה בבית גוי (כט) ולסמור בהמה לרועה שלה (ל) ולסמור להם בהמה נסה עגלים וסייחים וחמורים בלא סמור (ל). ואחרי אשר באו לדרקק להקל יבואו לדרקק להחמיר לפי הששושה לאסור אשה שאין לה וסת (כ) דשל תורה היא, ועל ההוראות להקל ועל שינוי גרסאות לקלקל קורא אני חנן, כי האי דשמא ישחוט בן עוף (כט), [שהנהגה שמא ישחוט בן] (ל), דבה הוה ליה למיגרם בחדא (לא), וכל חמשי בני ספרד ורבי (לב) האי וריח גורמים במותו, ומשולי משל פריח דאמרי אינשי יזבח פרתך ואל יזבח שידך (לג), גם כי לא הצרכה ראייתו אלא שכן דרך התלמוד, שהרי למדנו בן עוף מכן צאן להמציץ כהן להזיחו (לד), ומנהג רבינו האי חסם רבינו נרשום מאור עיני הגולה ורבותינו שבבבלי ושבלוחי, ורבינו שלמה מהן הנהיג, ועליהם יש לסמך, ומבקש אני פני כל תלמידי רבינו שלמה שלא יקילו ראשם כנגד לשער המורח, ואם לא ישמעו, אל ענשם ישאו נפשם, ואני לא ידעתי מי הוא המורה והמסמך, ומי היה למקל לקלקל ולעץ נשאל בחי' אל (לז), אך

ועיין ספר הישר דפוס סי' תקי"ד דף נ"ז ע"ב וע"ד. (יד) נחלז קרות הנמלא נקיצה דעה רשי' חולין דף קט"ז ע"ב ד"ס הרי זו שחלז נגמר היל דענת ר"ת ע"ס ד"ס הרי שחלז כפידיטל בעלמא. ועיין ספר הישר דפוס סי' ספ"ו דף ל"ט ע"ב. (טו) ע"ז דף ל"ה ע"א ועיי' צחוק ד"ה לפי ד"ה חול. (טז) כ"ל נמקום סקר. (יז) תיקון רח"ס. (יח) חיימא דנבי חונא שחלז רשי' ז"ל אינו מן הממחירין ואלדנא מכפיר. (יט) חולי רוח זה על מין שרע טקורין קורניל שרע להחיר. עיין חולין דף ס"ב ע"א חוס' דה חסני וע"ס עיני ד"ה חולי. וכוננו זה, עד שהם מקילין דנדרים הפסוטים לאיסור יוחי טוב היה לאסור דנדרים הפסוטים להחיר, אך גם מהו וגם מהו חנן ידך. ולדעת הדברים מקורם בנסהדרין דף ק' ע"א שחלזו אפיקורם כגון הני ד"ב צינן אפי' דלחרי מלי אחי לן דנקי מעולם לא שרו לן שרע ולא אסרו לן יונה. (כ) שהנהגה פשוט עכשיו להקל אף שחלז דיעל דנמלא כרסא לאסור. עיין חוס' שחלז דף כ"ט ע"א ד"ה מה אני נחמס. (כא) כלומר שהיה להן להפריש תרומות ומעשרות שחלזו לארץ אף בזמן הזה. שג"כ שהנהגה פשוט להקל אף שחלזו דנמלא ים להספיר. ועיין פטעו של ר"ת צחוק' עיין דף כ"ט ע"א ד"ה זכר. (כב) שג"כ פטעו להקל נגד חלמא של חנוה דנמלא ועיין פטעו של ר"ת צחוק' בנסהדרין דף ס"ב ע"ב ד"ה אסור ויכחוד דף ז' ע"ב ד"ה שחלז. (כג) עיין עיין דף ז' ע"א חוס' ד"ה אסור. (כד) גם זה ע"ס. (כה) עיין חוס' עיין דף כ"ב ע"א ד"ה אף מעמידין. (כו) גם זה ע"ס. (כז) עיין צחוק' עיין דף ס"ז ע"א ד"ה חלמא דשחלזי ה' שנת פ' שפירם ס"ה. (כח) שכן דעת ר"ת לאסור אסא שחלז לה וכתב כלל נדיקה לבעלה, וכן דעת רמב"ם פ"ד חוס' אסורי גיזא ספ"ו וכתבם גם דעת רשי' ד"ה דף י"ב ע"ב ד"ה חלז דמחני ועיין ר"ת שחלזו ריש ס"ב שפירם דברי רשי' להקל, ועיין דברי ר"ת לעיל בספר הישר שחלזו דף י"ב ע"ב וע"ד סימן קע"ח. ודעת רש"י ור"י ור"א וספר החינוך להקל עיין הגהות מיימוני ומדריג ושלמי הגהות ע"ס. (כט) כחוצות דף ה' ע"א ועיי' צחוק' ד"ה שחלז יספוס. (ל) תיקון רח"ס בנסהדרין (לא) רח"ס מחק מלח נחלז בנסהדרין ושוב כתב עלה בגליון חיל: אשכח שחלז נחלז דסייעו לעיני שנת חיל למגרם זה שחלז לשון קנא כחם חוס' טו ור"ל דחוקא זה חיל למינקס זה משל"כ חיל דקאחיד זה הכי לענין יס"כ אשכח גרסת טו שחלז לשון זכר. ועיין לקמן דף ע"ה ע"ד שכתב דנבי שנת חיל למגרם זה דלחמי שנת חול כו ושינוי כע"ס. עכ"ל. (לג) כתי' וגם שחלז מרבי. (לד) כ"ל שחלזו אס אסא חלז חלזת דבר שחלז לך חלזת מרובה כו שחלז ש"ס לה שחלז הכנה. אכן מה שיפנה לעשות אס חלזתו כן וחלזתו כן נעקמו. (לז) קדושין דף ל"ז ע"ב. (לז) כ"ל נמקום נחלז נכרי ונחלז נדרים ודוח

מפי אדם אחר שמעתי הרברים ולא יכולתי לסבול פן אחשב בעורכי שלו ציון לה).
ואלו הן הנחנקים, התולים בוקים סריקים, באנשים גדולים, והבלי הבלים, לא האמנתי
להם כי תלו דבריהם ברכיני ר' משלם, ואי אפשר לו כן. וכי היאך יאמר מה
קדוש דבר זה להקל שלא לצורך בדברים שכבר ששם איסור המנהג ונוח וקל לשמור
ולתהדר בדבר. כי אם היה הדבר שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בו ודבר שיש בו
חסרון כים לא היה הדבר קשה כל כך. ועוד נמיתי לשליח הלא יש הגה מבני
גרבונאלו) שאוסרין בגרבונא מנע גוי בחומץ שלנו. וסרהא ליתא הא נמי ליתאנו)
וחלילה לי מעשות זאת. אך על הגהות הגירסות לעשותן נוסחאות מבלעדי ראייה להם
האמנתי כי הגיה מנה שנים וקדש יובל ושמא ישחוט בו עוף ותרום מעשר
ומבלעדיהן וגם מבני עירו קובלין על הגהותיו, ועל הדבר לא אשא פני איש, שכן
אמר רבנא גרשום כל מניה ספרים הכי והכי תהוי, וכל עושין סעדרט) צריכין ראייה
ולא שמיעה, כי יש עושין סגנוין דהכי אמר גברא רבה פלניא והכי גרס פלניא
וימנין דלא משתבח הכי.

ו. (בענין איסור אכילה בין מנהג לסעריב בשבת)

עוד זאת אדרוש לבני מלאים יאמץ) כי יתחמץ לכביב) על] חופרי נוסף וסדצי
גור לאכול בין תפלת המנחה לתפלת ערבית ומספיק מן בנאונה) והלא לא
כן עשו אבותיכם. ויש ללמוד מברייתות וממרש אנרה ראמינן התם השוטה מים בין
השמשות נוזל את החיים ואת המחים, ומעשה אירע בלוחי וכא מעשה לירי סכנה
וכן שמעתי מאבא מורי ניע. ויש דרשים שכתוב בהן מעיין) ואיתא להא ואיתא
להא, ובקושי התירו ערב יהיכ לאכול סמוך לתפלת ערבית ותקינן וירוי קורם שאכל
וישתה משום שכרותה) גם כפי באב שחל להיות בשבת ונרחה התירו בקושי. וראינו
שכתב רב שר שלום גאון מתא מחסיא שחקנו לומר צידוק הרין על שם שנפטר

על הושע ר' יצ. עמי נעלו יסאל ותקלו יניד לו. וכונת המלמד לא חידע מי היה
להמירה למקל אשר נשען עליו לתקלתו ולעץ אשר נשאל מחתו. וכלתי ספק נחר רבינו צמקל
עבור דמיונו נהנה עם מקיל. וכל'ם חיקון המקיל צמקוס למקל. לה) כן הוא נכ"י
וגם נדפוס וכוונתו לפי דעתי פן יחשבוני גם אחי מליון כלמי נעמו אשר מהם לקח את
הדברים. והמסס שייר צמקוס הגיה נגליון נערכי שליון. עיין יצמח דף קיס ע"ב. לו) הנהגה
המסס שייר על גליון ספרו ח"ב: נראה ח"ב. שאלאון ננרונא וכן לקמן דף ע"ד (נדפוס)
שמש ילאו ר' משה הדקטן ור' לוי אחי וכו' והם היו מנרונא ח"ב הוא Meulins
עכ"ל ועיין לקמן אות ו' הערה ח'. לו) כן הוא נדפוס נכ"י ליחנהו. לח) חיקון
רלח"ם צמקוס ר"ח נכ"י וגם נדפוס. וכונת רליה כאן כלומר מנלתי אשר רלה את הנוסחאות
צמקוס קדמונים אף ששמע מאחרים אומרים לו, שהם קבלו ומלאו כן. ועיין לקמן דברי
רבינו. נט) כלומר שניצחין סעד צמקוס כי אלל ראשונים נמלאו כנר הנרפות שגניה, לא
יסמכו על השמיעה דק על הראיה צניניהם:

ו. א) נראה כ"ה. כ"ה. וזה דבר המסס שייר נהגהו על גליון ספרו: מלאוס שם העיר
של ר' משלם עיין ומדכי נחום' שלקט לערבי פסחים ותשובת רש"ל סימן כ"ה, וכ"כ
למעלה סימן תקל"ב וכאשר השינוי לבני מלאוס וכוונתו לתשובה שזמנלה. המהלכת נדללה
והיא ל' משלם. עכ"ל. אונס נמדכי וגם נדש"ל שם נקרא שם העיר מלאון אשר כמעט
לא ידלו נמנעט נלשון נרפת. ואולי נחר ר"ח נכתיבה מלאוס נדמו על המקרא. ושם העיר
Melun ולא Meulins. כי שם חקט ר"ח אהלו אחי אשר נוצ נדפוס, ועיין לעיל סי' ת"ג
הערה ראשונה. ב) כן חיקון המסס שייר צמקוס יתחל לבני נכ"י וגם נדפוס, והוא הנכון ועיין
חוק' ומדכי שם שם נאחר סר"ח נעם על ר' משלם. ג) רוח על חייב נילא. זי נאלוה אפיקי
מנינים. ועל חוקן התשובה עיין פסחים דף ק"ה ע"א חוק' ד"ה והיני. ונראה וממדכי שם וגם
נחשונה מהר"ם נ"ב דפוס פלג סי' יוד ו"א. ד) ונחשונה מהר"ם נ"ב שם הכי ליחא ואחר
נמדש שם סוחין מן מעין אחד נשנת ה) כן הוא גם נונהר"ם נ"ב. אונס נמדכי

מרעיה באותה שעה. וגם אין רנילין לעסוק בתורה בין שתי התפלות משום חסם שמת
 [וכרן כל בתיו] מדרשות במליץ) אך אינו אסור אלא מנהג הוא לזכרון פצירתו,
 אלא שקורין סם אבות ונומדין אותן חמשה פרקים כל מנחת שבתה), אבל אכילה
 ושתיה לא תיקנו הקדמונים ומנהגם תורה היא, שלא הכל נכתב בתלמוד, שהרי כמה
 דברים קבלה בידנו כגון עיבור ותקון תפלות וברכות ודברים הרבה לסנהגה צניעות
 ופרישות. ואסילו לא היה קבלה בידנו היה לפרוש לכל יראי השם כיש [שלא]
 להנהיג במקום שלא נהגו. ודברים כאלו ע"פ מדרשים ותלמוד ירושלמי כי האי דשרץ
 דמשערין באלףט), וכי האי דאין מליץ דינו ליחיד), ואע"פ דשעו בה לפרושה על
 יחיד הנשאלה), ולא היא דעל המלמד לחברו למעון קאמר כדאמר ר' יהושע בן
 לוי(ע) על תעש עצמך כעורכי הדינים שלא לנלות דינו ליחיד ומשני ידע בה [שהיא]
 כשירה. ומנהג שלא נהגו לפרוש אינו ראיה, ואי משום נ"י סעודות יכול באספספקי
 ומגריג). גם נראה כי נתקנה סעודה שלישית בצעירים סמוך לסנחה ואסילו לרב
 חידקא בתחלת המנחה(י) כרתניא ערבית מדיחין לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחין
 לאכול בהן בצעירים, בצעירים מדיחין לאכול בהן במנחה, מן המנחה ולמעלה אין
 מדיחין. (וסקטור) דסעודה קטנה מותר לאכול במנחה גדולה. ואיכא שהות טובא בין
 אכילה למנחה קטנה. ואע"פ דאמרין פורס מפה ומכרילט) אקראי בעלמא. ובקשה
 מכאן אל תעשו מלכותנו אנדרות אנדרות כי מימי ר' שלמה אנו שותים ודברים שאין
 בהם ממש אל תקריהו את מקומו ואטו אנן קשלי קני כאנמא אנן שלא לחוש לכבוד
 וקננו. אל נא אחי תרע. ואל הנדיב ר' מרדכי אהובי ראש המדברים אני מזהיר,
 כאשר חפץ בחייו ובאהבתו, שלא יקל קולות שלא נהגו עד עתה כי בדבר הזה ישיל
 בינינו [מדינים ככריה] ארמון. ואם ישמע לקול אזהביו, יהי חן המקום על יושביו,
 ושלוש לו מכל סביביו, וישמע לי ישובן בטה ושאנן מסהר, ומה טוב ומה נעים שבת
 אחים גם יחד, והיה הצור אחד ושמו אחד).

סימן מו. תשובת ר"ת אל רבנו גיטלם.

א. בענין תרומת שלא מן המוקף)

תרומת (מעשרת) שהגיה שיבוש הוא דאטו [ב]ן לוי קמירי כי האי

פרקים כל הדברים הנוגעים לערב יח"כ (ו) נתי כל'ל צנוקס צני צכ"י ודפוס. (ז) חיק
 כ"צ ע"פ חסם שמה היה מדרש נטל וכו' עד נטיל סונת צתי ומדרשות כולן נעלין. (ח) מאלן
 נראה שהיה הנוהג צניו לזויר כל חוששה פרקים בכל שנה ושנה. (ט) וזה נראה שס"ל
 לר"ת כוונת דאמר שהוצא צ"ר סוף פ' ביד הנסה שגריה נעל צאלק ודלחיו מירושלמי הורה
 ר' זון צהרין עכנרל הד צאלק וע"י נקנון ס"י ק"א חות ג. (י) לא נוולא בתלמוד שלנו נכחונות
 דף ג"כ ע"צ ודף פ"ו ע"א, צני עשירי עליונו כעורכי הדינים, כי אם מירושלמי כחונות
 פ"ד הלכה י' וצנא צחל פ"ה ה' (יא) קן פירש רב יהודאי גזון הוצא צנורש שמואל
 על אלות פ"א וי"ז רש"י שם ודעת רבנו כלישנא אחרניא שם ועיין נסטה תקונת
 כחונות דף ג"כ ע"צ. (יב) ר' חני צסס ר' יהושע בן לוי מירושלמי שם. (יג) עיין מחמת
 דף ח"ג ע"צ. ועוד עיין צחוס' צרכות דף ו"ט ע"כ ד"ה אי צני וחס' סוכה דף כ"ז ע"א
 ד"ה צנינו וצחל"ש שם. ועוד עיין אריכות דברים צנצלי הלקט ענין שנה סיון ל"ג.
 (יד) שנה דף קי"ז ע"צ ודף קי"ח ע"א ועיין צ"ר שם. (טו) שנה דף ט' ע"כ עיין חוס'
 ד"ה צחפסורת וצטור איס סיון רל"ג. (טז) פסחים דף קי"ח ע"א. (יז) צכ"י צנינו וצין
 צח"י ארמון וצדפוס צנינו וצין פרחי ארמון והחסם ס"י ה"ה צנצלין ספרו צנינו וצין ארמון
 וצדיים צנצית ארמון. חונס צנצית אין צריך להגיה כי ר' צנצית וצין כח"י צ"ל מדינים
 צנצית. משלי יח י"ט. (יח) צח"י ספק נסלמה צ"ה הצחונה אל צני עירו של ר' יושלם והצדיים
 הצח"ס כנראה אל ר' משלם עלמו ערובים, ולכן עשיתי פירושו צין הצדיים צכ"י וגם צדפוס:
 סימן מו. לפי דעתי גם הענין הזה הוא מהשונה לר"י עלמו כמו שזכרתי מלשון ממקום

דנישין ג). ועלילוח רוצה אדם בקב שלו שכתב לסי פשיטת דבריו ג). וכי לא ידעתי
דהוא בר מלונתא ואני לא כתבתי יותר ממי קבין אלא מקב של חברו. וכספק מכל
קסיירי ולא בספק מעשר, דהיה ליה למיתני בן לוי בדקתני בנישין ממקום שהכרעת.
ועוד דמשום הק סרכא ד) משני ליה שינויא אחרינא ולשטא עשאו בן לוי לא חישין
משום הק סרכא הינ לא נחוש. ולפיכך שטות ופעות הוא להניה. אלא תרומה
ומעשר גרסין וכן עיקר משום דרוצה אדם בקב שלו יותר מבשל חברו ואין לנפקד
לינע בו כדאמרינן נבי [שומר] אבירה (דהשכת פקדון ו). מדעת היא ובמציאה לא
אמרו בן. וגבי ר' יוחנן חקוקה (ואציג דילמא ט). ובורות ושטות הוא לשנות גירסאות
כי נפט) על סמא טהור ועל אסור מותר גניה ואם רק הוא מכס ומסנו, טוב ללמוד
ללשונו אינו יודע. ותורה שלא לשמה וכמשה ביעי האומר בן הגיה וכו' דאמו
משום דהניה בכיפי תלו לה, וגם אני ידעתי שרוצה אדם בקב שלו והו טעם ההולק
עליו, אך הוא אמרו לטעם המשנה ואני אומר שלא לטעם המשנה אלא לטעם מה
בין מציאה לפקדון שאין בעליהן בחיים ובין פקדון שעתידין בעליהן לחזור. דהא אם
מת) הנפקד היודשין מותרין בו בתורת חולין אפי' אמר לו בעל החלום של תרומה
הן של מעשר הן, ומשום שם יבואו הבעלים כי מובינן להו לכהנים בדמי תרומה
מובינן להו, אבל אם סתו הבעלים מותרין לשם חולין, ויש ראיות הרבה ולבא
לחלוק אבינו.

ב. (בענין איזה חדש שהחג מתכסה בו)

גם על שכתבת כי לא אמרת ששעיר של ר"ח אינו קרב אלא אמרת כיסתו תורה
שיש כפרה לשמיס ט). דבר זה דומה למה שכתבת כי לא יאמר אמרה תורה
אלא לדבר שהצדקים מודין בו, שאלו המעשים אינן לא מריח ולא מן המקרא ולא
מן המשנה ולא מן התלמוד אלא דעת הכרם ודבר שאין בו משש ביש שהיה לו

שהכרעת. חלל לא אחד טיש לפקפק על זה מלשון ואם רק הוא מכס. אכן יען אשר
הדברים שאחר זה בלתי ספק לר"ת עמנו ערוכין, וגם הענין נחורס שלא מן התוקף
אינו לדינא שוכל לומר שגם זה היה ר"ת רוצה להוכיח את בני עירו נגדו. לכן חננתי
גם את זה עם הנא תחת סימן חדש גליון חסונה ר"ת אל רננו משלם. ח) גימ דף ל"ח ע"א
נדברי רנניי טחא עשאל התפקיד חרומה ומעשר על מקום אחר. ועיין לעיל סימן מ"ב אות
ד', ובהנהיג ג' טס ליינתי כל התקומות שדבר כנר רנינו על אודות הענין הזה. ג) גיטין דף
ל' ע"ג. ג) כלומר שריח נתן טעם לנדביו חנינא לרנניי שכלך מחמירין נפיקדון טפי משום
לדמס רוצה נקב טלו והסני עניו ר' משלם כנראה מדברי רננו טליכ רנניי היינו ד' כהנא
טהור צד פלוגתיה לרנניי טס. ועי' הסי' רננו טהור לא אחר חנינא לרנניי טהור סוכר רוצה
לדמס נקב טלו יותר ממי קבים של חברו רק מקב של חננו. ועיין לעיל סימן מ"ד אות ד'.
ד) כלומר משום האי טעמא דאין תורמין שלא מן התוקף והסם נחורמם מעשר חיייר, ח"כ
מת חועלת כהנהתך כאל. ה) כלומר גבי שומר חנינה דפליגי צו רנה ור' יוסף צ"ק דף
יו ע"ג ח' כשיש לו כשיש. ו) וכן נראה לי להניח צדקוס ספק חנינה מודעת היל כנ"י וגם
נדפוס שאין לו טהור. וכונת רנינו צה על מיתא דלי אלעזר טס דף כ"ז ע"א הכל לדיכין
דעת צעלים חוץ מהטנת חנינה, כי מזה נראה שהחמירו יותר גבי פקדון וגנניי מליאה.
ועיין עוד גימ דף מ"א ע"א. ז) לדעתי כונת רנינו צה על האי מעשה שהוצא נפסחים
דף י"ג ע"א ועיין צדמנ"ס פ"ז ה"ג. ח) המלות כהסגר הם נכחונים כנ"י וגם צדפוס, ולא
ידעתי להלחם. ט) כי גם וכו' גניה כ"ה כנ"י וכונתו כי ע"י שינוי גרסאות שאין נוגעות
לחלכה נכא גם להניה על טמא טהור וכו' ונדפוס חיתא כי אם על טמא טהור ועל אסור
מוחר הגיה:

ב. ח) צה נראה צעלי ונרור כשמש שהדברים הם חסונה ר"ת לר"ת על מה שהסני לר"ת
על חסונתו לעיל סימן מ"ד אות ג' וכתשו הזאת שנלכדה ממנו הוסף ר"ת טעם חדש על

להוכירו שיחכמו בו (שא"ר) (ואשר) כתבת) ש. י. לו לכתוב מלכד חסאת
 החדוש כדכתיב נבי יחב. דרשה זו אינה מסירה) לכאן ואין ענינה לכאן. אך
 לתנוקת של בית רבן אגן מפרשין שלום הכפירים שניהם לכפרת ישראל והוצרך בו
 מלכד. להודיע שיש שתי כפירות לדבר אחד בדאמרינן נבי עצרתו) אבל בריה לא
 הוצרך שהרי שער של ריה כתיב בו לכפר עליכם ושל ריה [להיין] כתיב ואין
 כפרתן שזה אלא זה להדיח וזה לנבוא ולמה יבטל זה את זה אבל בשעיר יום
 הכפירים ובשל עצרת הוצרך לפרש שלא יבטל (כפירה) זו את זו, אע"פ שכפירה אחת
 היא, גם בעולות החמור שלא יבטלו משום עולות של יום, ולא יהיו בכללן ליבטל
 בשבילן ולא תהא [תורה] שלימה של רבינו שלמה ושלנו כשיחה בטלה זו. שכל
 דבר סתום בתלמוד שלנו ומדרשי אגדה מארינן בו, עליהם יש לסמוך, וכמו שפי'
 נביא לבב חכמה) נמצא בבבליה דרי אליעזר בכסא ביום שמחתה ובפרישת אמור
 אל הכהנים בויקרא רבה חקעו בחודש שופר (וכי) כל החדשים אינן חודש [אלא]
 בכסא [וכל החדשים אינן נכסין]. אלא ליום הגנו והוא ניסן חודש ונכסה ויש בו
 חג. אלא שהיו בן יומא אין לו חודש ושהוא נכסה ויש בו חג וחגו בן יומא אלא
 תשרי. ואפי' בלא שום ראיה פי' רבינו שלמה נותן ערך וקליל) פתרונו קשה
 ומקולקל. ב"ש שבוין לשמיעה. ואלא השתי להשיב, אך ראיתי ענותותו של רבינו
 שמואל והכמי צרפת היא נרמה לך לשאת ראש להיות מורה להציל חללים. ואתה
 הורעתני להוכיחך בשני עצמך (י) ובדברך עשיתי.

ג. יבענין בוסר אי מותר בסוגי נכרי

גם על בניית מים לביסר) להשיבה ע"י גוי מה נהנית) מה תתהלל ברעד, הלא
 יש שיטותין ממנו וגם ראינו ישחמירו חכמים בין אמו יין המתנכך ולא גזרו
 מים אמו מים המתנכין) ומיד) יבחין מה) היא אותו בוסר ואע"פ ששיערו חכמים
 הוא בוסר הוא נירוע) ופתרונו מתחיל נרעין יעור בחומין מצינו שהתירו מנע גויז)
 אבל ביסר לא מצינו. יקשה זה הדבר מהיתר חומין לתתלה. ואני ראיתי שנה אחת

שכיסתה תורה טעיר של ר"ח לדעתו ופני ט"ס כפירה לשונים. (ג) שאר י"ל שהוא ט"ס וההמשך
 עם זאת ואשר שחמרו הטעמו נכתוב את הדויה לו ק"ח (ג) נאכל ועד ליבטל נשנינו הדברים
 הונחו ביחזור ויטרי לד (351). (ד) גרעני כחצני (ה) חסורה ככ"י חונס דפוס חסורה
 וזוירטי חסירה (ו) טעני טערי עזרת נאס נכפר על דבר חסר. עיין ספד פ' חסור
 ותוספתא שטעמו פ"ק וזכרים דף ו' ע"ג. (ז) ויטרי וחסר ככ"י ידפוס. (ח) עיין צ"צ דף
 י"ב ע"א. חסם כדף הנצי"א ש"ל ונצי"א לנכ חסמה. וכוונתו על דש"י ועי' נקמן חסר ד' סקדלו
 רננו נצי"א. (י) כן הוא בויקרא רבה צוקוס והא' ככ"י ידפוס. (י) כן הוא בויקרא רבה.
 (יא) דפוס. ביחיקי נפתרונו ועליו הגיהו צנניון ספרים החסם ש"ל יחיקי צוקוס נוחיקי
 ונצי"א נחיקי פתרונו ויצי"א. חונס ככ"י חסר נחיק פתרונו ועפ"י ל"ל להגיה כמו שכתבתי
 בפנים וזה נוסך על מה שכתב לענין שכל דבר הסתום בתלמוד יש לסמוך חסרש לידע חסרש.
 יע"ז חסר שפי' דש"י וצנניו חף צנא רחיה וחסרש יקל לנו פתרונו והנחתו. ויחיש כלן
 שאף דברי רש"י ותלמידים עם השמועה והקצנה וכן הוודע. (יב) רמז ע"ב מה שכתב לו
 רינו נחמל סיון ו"ג ח"ך לא הנחת דרכי הקונה להדנות עטוה וכו' :

ג. ח' עיין ע"ז דף כ"ב ע"ב ת"ס ד"ה ח' חסר ונצי"א ש"ס ונצי"א י"ד ס' ק"ג. (ג) צנ"י
 חונס דפוס מהני הכיה וע"ז הגיה רח"ס ננוקונו מהניניה. וחולי כל"ל. (ג) לפי
 דעתי הן הן הדברים שטעמו רננו חר ונחלם לחת נחם דנצרו חסר שראה ט"ס נוסחין
 להחיר ועוד שאין זה יין אלא ויט. (ד) כל"ל צננוקוס ויזה. (ה) כל"ל צננוקוס ויזה.
 (ו) צננוקוס ויזה. (ז) פסקים כ"ב ע"א. (ז) צנ"י ש"ס :

שלא שחו י"ן אלא ע"י כתישת בוסר ודישה ושחיקה של עגבים קרות וקשות וקשנות ביותר, ולדברך לא נהג נסך באותה שנה. כל דברך אינן אלא חימה אם אתה עושה כן, אך איני מאמין.

ד. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת).

גם לחוף בע"ש ולטבול בשחרית באלה ושמתא יהיו כל השומעין לך אם אתה התרת דברים הללו שכתבתי, ואם לא ישמעו אלינו ננזור ונחזירם ככלא) קהלותינו על כל השומעין לך, והשוכר ימתח על העמוד. ולבבד שמים ולבבדד אוכיר כי אין לשחף. [אם יש את נפשך] אצא לקראתך עד חצי הדרך או עד יואני אל אשר תודיעני, ונראה דבר מי יקום ממני או ממך. גם אשלח לחבתי עירך אם יודו לקולותיך ולגסותיך, ולמה שאחא אינך בקי בדברי נאומי מלכותך ומלכות כל מקומות ישראל ורב יהודאי ורב עמרם ורב שר שלום ורי אחאי ופי ריח ומסי סופרים וסרקי דרי אליעזר ורבנן סבוראי, כי ידעתי כי אם היית [בקי] בהם לא מלאך לבך להתרים כנגדן, ואחרי שהורית בוש אתה לחזור.

וגם על גירסת שמא ישחוש בן עוף ומנה שנים, (וכן אחים) [ובין אחיו] בין חנוך לכירים שהם טעיות גדולות וגירסת ריח ורב האי כמנו, ראין אח לשון אש לא בפשט ולא בתלמוד, דלפי הפשט כעין מחתה ולפי התלמוד עצים. ועוד דבתחילה

ד. א) כתי ודפוס לכל. ב) כן הוא ר"ה דף כיצ ע"כ. יאולי י"ל והשומע צנוקם והסוכך והכוונה כי רק את השומעים לך נעניש, אם אותך אין לשתף עמהם צנוקם מפני צדוד וכבוד שמים. ג) המלות צהסגר חסרות כתי וגם דפוס, וכל"ל לפי דעת. ד) או מנהך כל"ל צנוקם ומנהך כתי ודפוס. ה) חיקון סייד וחזים. ו) בין אחיו כל"ל צנוקם וכן אחים כתי ודפוס ורומח על סנהדרין דף ז' ע"כ, כן כתבו לי מפני הגאון ר' משה חריה בל"ך מנדלשטעט ניי ואמת אחו. ויען כי הפלוגתא בין ר"מ ור"ח צענין זה לא נזכר בשום מקום וגם פה הדברים סתומים ורק מכללל יכולים לנו להבין אופן מחלקותם לכן לריכין אהנו להחמיצ הציאור. והכי אחת צמים שלנו סנהדרין שם בין איש ובין אחיו אחר רב יהודה אפי' בין צית ועלית. ובין גרו אחר רב יהודה אפילו בין חנוך לכירים. אמנם ר"ה הפך הגירסא והקדים את המחזר אפילו בין חנוך לכירים ארישא דקרא ובין אחיו באמרו כי רב יהודה דעם אחיו מלשון את משמעו את ולכן נזכר על חנוך וכירים. ואת הראשון אפי' בין צית לפעילה העמיד צחמונה והסמיכו אצין גרו שדרש רב יהודה מלשון גור כמו דירה. ונגד זה עמד ר"ח באמרו מלא שאין את לשון את לא צתקרא (ימיה ל"ג) ולא צתלמוד (סנה דף כ' ע"א) ועוד שלפי נוסחת ר"מ דגר רב יהודה צתחלה מוצר קטן כחנור וכירים ואח"כ מדגר גדול כצית ועלית. צתחילה דין של פרוטה ואח"כ דין של מאה ונהה, וזה זו ואל"ל זו הוא. (פיין שם דף ח' ע"א מאמרו של ריש לקיש) אכן גם בדבר אחר עוד לא נחא דעת דבינו בדעת דבינו משלם, כי ר"מ עזז צפירישו גם את דרך רש"י וגם ר' חננאל צלמור כי רב יהודה צתאמרו ואפי' צית ועלית מיידי צמתי הצית והעלית שוין, ובאופן זה י"ל את עצמו מן הקוסא צתחלה דין של פרוטה ואח"כ דין של מאה ונהה. זה לפי גירסת ר"מ ופירושו היה עכשיו לא זו כלומר לא זו חנוך וכירים צלזר שאין דמיהן שוין אלא אף הצית והעלית צדמיהן שוין ישפוס הדיין צלזר. וא"כ היה לפי זה צתחלה כמו דין מאה ונהה ואח"כ כמו דין של פרוטה ועל זה הוכיחו ר"ח שצנש שלל ללזך וגם החמיק את ענינו ומש"י ור"ח שלל ללזך כי גם לגירסתם ופירושם יש לא זו אף זו כי צית ועלית הם דברים גדולים אצל חנוך וכירים אין גדולים כ"כ. ונקט כירים לשון רבים כלומר כמה כירות לפי שדמי הכירות מופעים מדמי חנוכים. וגם הצנה גרו"י יש לדרוש אחרת וכירים ואכלי תשמיש כמו שדרשינן גם כן חצבו כעין חדורו צככה דף כ"ח ע"כ אכלי תשמיש. וא"כ גם לגירסת רש"י ופירושו יש לא זו אף זו צמתי מאמרים של רב יהודה. אמנם לו יהי שאינו אלא זו ואין לדין לומר זו מה צכך הא אחרתן מילתא דאחיה צקוי טרה וכתב לא קרא אלא לפי דעתו חסן דגרי דבינו צתוצתה אף שהדברים צהויה לפנינו נילקין צחסר ויחר צעעות הסופרים.

דין של פרוסה ואהיכ דין של מאה מנה, ומה תיקנה בהפוך הנירסאות. אך הנחת סי' רבי' שלמה) שמפרש כמה מפסדה בית עיי' עליה וכמה הרחקת תנור עיי' מעזיבה ולקחת פתרון השמועה ברמי הבית והעליה שוין כרתננה) והבית של שנים שנשלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים וכו' ואיכא דניחא ליה בהא, ואם שניהם תפצים כאחד לא יכוסו אלא מעלין ברמים כרין נור או אנדרט). ולא מבעי כרין בית ועליה שהן דברים גדולים אלא אפי' בין תנור לכמה כירות שרמי הכירות [מועטים] אין כוסין ואינן ברשות דין ולא ברשותו [לכוף] אלא ישפמו צדק, ונרוי) משמע סגורתיא) הבית, ותשובו בעין תדורו דרשנין [נמין] אכלי תשמיש אפי' בלא זו אף זו ולא יי' אין צריך לומר זו היאיב) דאמרין מילתא דאתא בקיז טרה וכתב לה קרא, ודיכא דליכא למידרש דרך בקשתא וחוקה שהיא שיכוש שלא לצורך, וכמה דברים ישמעי משפך נראין הדברים שלחדש אתה מתכוין להטעות העולם, או שמא שכתת ישמועות רבותיך, ומיום דעתי אותך לא שמעתי ממך כי אם חמיהות, והלישות של חכמי צרפת וענותנותם נרמה להדיוטים לשמוע לך, ואם היית נותן לב ישי' ר' שלמה היה טוב לך, ודע לך כי צריכין לירוש ברוב מקומות, ובשאתה מוציא דבר מפיך ראה וכוונך בשמועות, וגם תראה בנירס' ר"ת תלמיד רב האי ובנירסת רבינו ר' יצחק אלפס תלמידו, כי נירסתם נבונה ומושרה, שמקומות [יש] שהחמיר ר"ת דלא בהלכתא וגם אין סידוש סברתו מכוון במקומות מועטים, אבל שמועתו עיקר, וחי נפשך הרב ר' משלם שאתה מעורב עם הבריות, שלך גי'א) להוסיף על שמועתא טיבה ותהיה מעורב עם חיה, ולא תקדיח את המקום, והזור כך ויברכך טובים, והלא כמה רבנים יצאו מארצך ולא הריחו את יושבי עירם, כי יצא הרב ר' משה הדרשנין, והרב ר' לוי אהויד)

(ז) הדברים הנזכרים אינם מפריש' רשיי שלפנינו, כי חס מפירוש ר"ת הונא נעריך ערך גיח הפליה, ולפי דעתי י"ל פירוש רש"י וזי' מנחל שמועט. ח) צ"ו דף קט"ז ע"ב. ט) כלן השמיני הסופר דברים אחרים אשר כותם היח' שם נלחח צניקא שלטו ושלל להפוך הוואוירים ועצום לא מעני וכו', י) כ"ל צמקוס וגורו, יא) כ"ל צמקוס מנודת, יב) גם כלן הלשון מנוגנס ולפי דעתי י"ל ופלינו כלל [לא] זו אף זו [אלא] לא זו ואין לדיק לומר זו נמי שפיר דלמדין וכו'. גי'א) חולי י"ל שלא צמקוס שלך, יג) ר' ושה הדקטן רבו של ר' נתן בעל הערוך נקרא כיה פנמים נערוך מעיר נרנול, ופעם אחת קראו רש"י (דברים ל"ב, כ"ד) צמס ר' ושה הדקטן מנולחא, ועיין מה שכתב על זה החכם שייך בחולדות ר' נתן שלו נצנכוי רצמים שנת חק"ך לד' 16 והלחה, ועוד עיין עליו לונן גאטעטקדיענסעליכע פאטרענגע 287 והלחה, וזונו בחמלת המלה התשיעית לאלף החמישי, ועיין מה שכתב עליו החכם ר' אברהם עפשטיין נספרו היקר ר' ושה הדקטן מנרנולא אכן ונדני רבנו כלן שונא את ר"ה' צין אוחס טיאלו וינרנולא משמע שלא היה נרנולא נקוס מושנו של ר"ה' נסוף יוניו, וזלי' הך נמולחא, יד) הדב ר' לוי אחי רמיה נזכר צפירשי דיה אל, ר' ליל שכתב וכן פירש לי ר' בלנה ז"ר ליי אחי ר' ושה הדקטן, ועיין ננולחאלין טיאל לד' 57 שסס הניא החכם ר' אברהם צפירענגער נוסחא אחרת שכתב זה ר' ושלם צמקוס ר' בלנה, ועיין נספרו היקר של החכם ר' אברהם עפשטיין לד' 12, והחכם הזה כתב לי' ר' לוי נזכר צפירש ח"א דף ט"ו ע"ד והב' כיה טיאל (דפוס לנזב), גם מונחא התשובה וזי' לוי מנרנולא נבליון כמ"ק כ"ה, עיין התמיד טיאל 84, חולי היה אחד ונשי אלה אחי ר' ושה הדקטן עכ"ל, ועיין Gallia 311 וגם לד' 320, כי לפי דעת החכם נרלסם ילא ר' לוי מנרנולא וחקע אכלי ננונונוחא אכן נספר היוספין נזכר צין תלמיד רמיה עוד ר' לוי אחד שהיה ננו שג ר' יחזק (טו) החכם גרעטץ טעה נספרו ונקודות היהודים חלק ויו לד' 212 נאנורו שריעע הנזכר כלן הוא השני הנזכר נמיהים צ"ב דפוס קריונואל כ"י קיני' נחטבות ר' שונאה נר שונחא אלה, כי ר' שונאה הלזה הוא נלחי ספק רבו של ונהר"ס ונזכרו של רלנציה המונחא כיה פעמים גם נליז והוא היה מנאפירא ולא ר' שונאה בעל תחזור ויטרי ותלמידו של רש"י כמו שמכתב נן יעקב נחוספמויו נספר סס הגדולים, ומחטונה הנ"ל נלחא שריעע הנזה גם לא היה גדול כלכ כמו שמשנחו ר"ת פה, ע"כ הכוון כמו ששיער החכם רש"י צינוולו נחטבות

אחריו ור' יוסף טוב עלם (טו) שהנהיג את מלכות לימורנש ואניוכטו) ושימש חכמים כל ימיו (בפני-י) רבינו נביא ואני שמשתי לפניו ומה שכתב מקים דבר עברו (יא) (ששאלתם לא נתקיים בו) ית) ומהם תורה יוצאת, נהנו כמוני. גם בני בארי שהיו קורין עליהן כי נבארי תצא תורה ודבר ה' מאושרנטיט) הם נוהגין כמוני. ורבינו נדרשם מאור עיני הנולה וחכמי נרבונו וספרד שמשו לפניו) כאשר יש מהם שאלות תשובות בירי, כל אלה ערים בצורות ועוד תלמא קראי רב יהודאי ורב אחאי ורב עמרם ומדרש אנדה, אשריך אם תחזור כך גם מאלו גם מאחרות אשר שמעתי ונלאתי לכותבם ואם חיו אין, דע כי נקהיל עליך קהלות, גם לנשים בלשון רבה נודיע שלא תהא רעתן קלה להקל בקללה, ואשר בידו לבות בני האדם לפני מים, יטה לבך לתכונה והיית מוצק וירידך אמונה, והיה זה שלום

סימן מז. מר' משלם על הנ"ל.

השיב הרב ר' משלם, אנכי הנבזה והנמאס משיב לרבותי רבי' שמואל (א) ורבי' יעקב על שמועות הרונות הבטן:

א. (בענין טבילה לחצאין במים חיים)

בטבילת החצאין) אני לא באתי לדון) הלכה (למעשה) ד) אלא כשהיינו למרין סדר זאת תהיה [תורת המצורע] והגענו אצל זב ואמר הסוק ורחץ את בשרו במים) ובבעל קרי אמר ורחץ את כל בשרו) והקשה המקשה מיש הכא דכתיב כל בשרו ומיש הכא דלא כתיב כל ותירצנו כמו ששנינו במתניתין ובברייתא) המעיין מטהר בכל שהוא והמקוה במ' סאה ופי' מר רב יהודאי בהלכות טבילה מיגנדר כבינתא) וזהו חילוק שיש בין היים למי מקוה, כי במי מקוה בעינן כל בשרו כבת אחת ובמים חיים אפי' להצאין דמיגנדר כבינתא וזה ששנינו בין ישיבותינו אבל לא בא לירינו הלכה למעשה.

ב. (בענין טבילת יום ח')

[וגם] אני לא אמרתי על טבילת יום אלא ביום ח' משום ליסמין, כי הנהרות היו רחוקין מן הבתים וסבבה לילך ישם בלילה מפני הנוים והתרת יום ח' כראחקין

גלוים קדושים דף ח' ע"א שריטע הלזה הוא הזקן שהיה בן גילו של ר' אליהו הזקן נעל אחיהו שג רב האי גאון ותלמידו של ר' גי' כונו שזכר בשגלי הלקט דפוס נאנער סימן כ"ח דף י"ג ע"ב וזהו שהוצא גם כן בדפוס. ולזה הסכים גי' החכם ר' ל'דוק כהן Revue des études juives I, p. 237 וזהו שזכר חכם כל הגהות של שיר סם חזין לריקין. רק במקום צפני נקין נהיה נפני. (Limagos und Anjou) (י) ל"ל לפני כלומר חלו חכמים היו קודם רש"י ואני כושתי לפניו ועיין לעיל הערה ט"ו. (א) כלומר ומה שכתב רש"י נוקים דברי רבנו חס שהוא עצדו ותלמידו ששום לפניו ועיין על זה צנזור. ית) הדברים נהפגרו בצדוקם הם קשי הצנה ואם חתקם לו ההונקד יותר נכון. יט) עיין מה שכתב החכם ר' חסד גרעוהאן בפרקו ועשיטע דעם ערזיהווענעווענעם וכו' חזין איסלעווען נד 17. כ) רבנו גרשום בר' יהודה ונאור הגולה נקרה לרפתי בפרק היוחסין ונלתי ספק צהיהוה נלרפה ששנו החכמים האלה לפניו, ונשכן כנודו חס"כ היה וננלא ועיין אודותיו בפרק אור המים נד 307: סימן מז. (א) חסונה נשם רבנו שמואל ל'י השלם לא נמסר לנו בפירוט, וחולי הוא כלילה לעיל בחסונה חליו. (ב) עיין בשגלי הגזורים ספצי' היודכי שנה פ' צנה טוענין הובחק ענין זה. חונס בחסונה לעיל לא נמלא שום רמז אודות טבילת חלזין. ח"כ היא צחת וון החסרות לעי' ג) כלי' במקום לירי עי'פ שהי' ד) נש"ה. ה) ויקרא ט"ו י"ג. ו) שם פסוק ט"ז. ז) ויקראות פ"א וי"ז, ספרא פ' שניני י"א, ל"ז על פסוק אך ויעין יצור ונקוה וי"ס. ובמה ונקיוות נשים. ח) כן ל"ל וכן הוא בשגלי הגזורים במקום נכתא וכן הוא נה"ג דפוס ווארשא דף פ"ה ע"א:

רב אידי בנרש משום אריותא^א) ורב אחא בר יעקב משום ננבי ורב יהודה מפומסרתא משום צינה ורבא במחזא משום אכולאי. מאחר שהזכיר התלמוד כל אלו העושים בווראי יש ללמדנו שיש לחוש ולעשות כמו אלו. והאומרים שהתירתי יום שביעי שסוסקת בו לעלות לחשבון שבעה, יסבר פי דוברי שקר לא נין לו ולא נכד בעמו לא ער ולא עונה מי שאמר דבר מעולם.

ג. (בענין חסיפה בע"ש וטובלה בשבת).

על דבר חסיפה בע"ש וטובלת בשחריתא^א) אמר^ב זה התירי כראמרין ב' תינוקות^ג) דרש מרימר הלכתא כרב הסרא [ואליבא דרב הונא^ד] דאמר שכן לא אמרין, אבל מורה שהאשה טובלת חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שבת הינא דלא אפשר, וכ"ש בשבת עצמו והוא יום שמיניה^ה) שהוא סמוך לחסיפה, ואמרין בסוף הלכה^ו). הלכתא אשה חופפת כלילה וטובלת כלילה קשיא הלכתא אהלכתא, דקשיא ראמרין הלכתא כרב הסרא, ותיירין הא דאפשר הא דלא אפשר.

ד. (בענין חומץ במגע נכרי).

ובדבר^א) החומץ מי לא ידע בכל אלה דאם נהגו בו איסור כתורת מנהג שאין להחירו בפניהם. ואם הם נהגים באיסור אני לא אתירנו להם, ואם התירי לשלשלו ולהביאו ממקום למקום מה דכר^ב) קשה הוא זה [הא] כל השנה כולה שוכרין את הגוים להביא את יינם בדרדורין שקורין ירליש^ג) וכ"ש חומץ שמותר לכתחלה בנגיעה כדברי רבותינו שבגמרא. מה שאתם אומרים ששפט איסורו בכל ישראל, אנו לא שמענו מעולם לכל נאון שינהג בו איסור, ואם אתם מעידים שכתורת מנהג גוהים בו איסור, וראי הכל כמנהג המדינה. ומה שאתם אומרים כי מחוסרת דעת אדם שאין אדם בקי ויודע מהו חלא סופקאתא, וכי כל הועת נאכד וכל החכמה נסרחה שאין אדם מכיר מהו חלא סופקאתא. ואם כאנו לדרקק כזה כמו כן יש לנו לדרקק בין מבושל דקשרו שמואל ואבלט^ד) ושפט התירו בכל ישראל. יש לנו לדרקק מי יודע כמה ביטולו, אם נאמר הפשירו זה ביטולו כמו שנאמר בשמק^ה) או נאמר שנים או ג' פעמים, אלא נאמר בווראי הלך אחר לבות בני אדם, שאומר איזהו מבושל שהתיר יפה יפה, הלך אחר הדעות שמכירין איזהו חומץ שהחמין מאור.

ה. (בענין אם מפטיר עולה למנון שבעה).

ועל דבר שביעי המפטיר בשבת תיפה [ורחו] נפשנו תאכל עלינו מי שאמר כן ועל על לבו, מכרי אפי' בי רב לא קרינא אפי' תינוקות של בית דין יודעין אותה

ב. (א) נדה דף ס"ז ע"ב.

ג. (א) כ"ל ע"פ חיקון דלוא' צמקוס נדלשון נכ"ה ונדפוס חקרים כל הני ייילי האומרים נכ"י מן צמקת עד צמולאי נזה. ^א (ב) כ"ל צמקוס ומאי נכ"י. (ג) נדה דף ס"ז ע"ב ועיי' צמק' דיה תמוס שהנח התחלוקה בין ר"י ור"מ בזה הלשון. ורבינו ימשלס החיר לנשה נציר שהיה לחוש לגנבים לחוף נעיש צנצניי שלה ולנצול ציום שזה שהוא שמיני ונצנוד יום תמוס גנבים ור"מ חוכר דחרי קולי לא חשכין דחרי הס"כ הרחקת חסיפה מנצילה וסדך נחה. (ד) המלות נהסגר חסרות נכ"י ודפוס, חונס נ"ל ע"פ חסונה ר"ח לקמן על זה. ולכן חננתי חותן פה. (ה) כ"ל צמקוס צנצני עיין הערה ג' שלפני זה. (ו) שם דף ס"ח ע"א. חונס מכלן נראה שהיה לר"י גידסא חסונה ויניכסא הא"ס שלנו. ועיי' צמק' נחוס' דיה כד חננו. ועיין צמקת דיה:

ד. (א) כ"ל צמקוס נדכ. (ב) כ"ל צמקוס נדכ. (ג) ידלס חולי הוא זה שקורין צלסון דלסא jales מין חתים שקורין צלסכנ קינצל גדוליס. (ד) ע"ז דף ל' ע"א ואלס נכרי חיס. (ה) לענין ציטול צמקת עיין צמק דף מ' ע"ב:

שאל המספיר עולה למנין שבעה(ה). אלא אמרו לי בשם הרב ר' אליהו(ג), שאין עזרה נעלה בישראל על אדם כמותו בעונה וביראת חסא, שהשביעי יש לו לקרות בפרשת מוסף, וכן נוהגין בפריש ואנו אחריהן לקרות שביעי ב' מוסף. ואומר החזן קדיש ואח"כ חזור ומספיר המספיר וקורא בה שק"א השביעי משום כבוד תורה, מיד דהוה אכל השנה בשבתותיה.

ו. (בענין ברכת גר שבת).

וברכת גר כמו כן הורה הוא(ה) ונהג תחילה, וכן במקומות אחרים הרבה ראינו שאין נוהגין לברך. ומעמא דמסתבר שאין הדלקתה נמר מצותה, ואינה [אלא] כדי להאיר בלילה. ואם היתה עששית דולקת והולכת אינו חייב לכבותה ולהרליקה כראשכחן לענין גר חנוכה(ג).

ז. (בענין ברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד).

בברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד אמרתי לפני רבינו אליהו שאין מנהג במלכותנו כי אם בכוס אחד ודנתי בשניהם ובפני כל חכמי פריש. ועשו כן(ה) מטעם יקנה'ז שהם ב' קדושות על שני ימים ומאחר ששם קדושה על שניהם מחזיקין בקדושה אחת וח'בירוס בכוס אחד. ומסתברא מדתיקנו בכוס אחד שאסור לאימרום ב' כוסות דקמכרך בשהי' ברכה שאינה צריכה, דאי איתא דשתי ברכות מענין אחד יכול לאומרום ב' כוסות, ממאי היו דוחקין (פשוטא) ז' האמוראין לחלוק חר אמר ינהי' וחר אמר יקנה' ונהי' ליה לברך הכדלה בשני עצמו וקידוש בשני עצמו. אלא מסתברא דעיקר מצוה לעשותן בכוס אחד הואיל ומענין אחד הוא. ואם אתם רוצים לעמוד במנהג ב' כוסות תהא כרצונכם. וודאי אם הייתם נוהגים כרבינו שלמה להסמיק ולהכתלק ולעסוק בענין אחר ולקרות בכתובה ואח"כ ברכת נישואין זה היה יפה מכלם,

ה. ח. ותימה שאין הדבר פסוק כ"כ שאין המספיר עולה למנין שבעה ונעילה דף כ"ז ע"א פליגי זו רב הונא ורי ירמיה בר אבא. והרי"ף והרמב"ם והרא"ש פסקו כמאן דאמר עולה ונמחזר ויטרי יש כלן סתירה שנסמין קב"ל פסק דליטו עולה ונסמין קב"ל פסק דעולה ועיי"ש הנערה של החכם ר' שמעון הלוי. ז' נכ"י וגם בדפוס יחא' כלן ז"ל. ועל זה הגיה רא"ש בגליון ספרו ח"ל כדלה סתירה ז"ל הוא ס"ס כמנוחל בתשונה ר"ח שכתב היקוס יאריך ימיו גם כחז' אחר כך ותחזור כך גם אחר גס הוא ע"כ. וגם החכם ש"ר העניר אח קולנמו על האותיות ז"ל נספרו. ועיין לקמן סימן מ"ח אות ט'. והיינו ר' אליהו החסיד נפרים שכתב עליו דס"ל סי' כ"ס שהיה גימ' ר"ח ורי משלם נמילאון ובחוס' כוסה דף י"ז ע"כ דיה כחנה קורין אחרו רבי אליהו הלרפתי ואל שלמה אחרו נחי דינין הללו המפורסמים זמנים נלפתה הדין ראב"ן שאלתו צדין חלוטות נאנן העיר נסופו והס ר"ח ורבי אליהו ורננו משלם. ודננו אליהו הלז הונא כמה פעמים בחוס' נמחזר ויטרי ח"י מהדיי' צ"ב ומרדכי ועוד. והוא צר פלוגתיה דר"ח נענין חס לדין לקשר תפילין ככל יום מנחות דף ל"ה ע"כ חוס' ד"ה משעת ונכונה ונקמות ועיין מעשה פלג על אודות ויכוח שהיה לו לר' אליהו ולר"ח עם משה רבנו על ענין הכ"ל שכתב בחזק ספר ר' עזריאל טרניטו שהגיה צל סדר הדורות ח"א דף ל"ט ע"ג דפוס ווארשא ושהגיה לאור החכם דוד קויפמאן R. E. J. V. 274 ואודות רבנו אליהו עיין באור החיים נד 176 והלכה Gallia Jud. 315

ו. ח. הדב ר' אליהו. ז' שנת דף כ"ב ע"א.

ז. ח. כלומר שהיו מנצחין ברכות שונות על כוס אחד. ועיין פסחים דף ק"ב ע"כ חוס' דיה שאין שם הונאה דעת ר' משלם לא נענין ברכות אירוסין ונישואין כי אם על אודות שנת ברכות וברכת המזון שגן על כוס אחד. ז' נ"ל שלדין למחוק. ואפשר לישב

אבל בזה אחר זה לברך ולשחות ולברך אין זה נכון כל עיקר. ואפי' על דבר פשוט, אם הייתי יודע שאחם מקפידים כי, לא הייתי אומר כלום, כמו שאבדו רבותינו (אפי' בעתא בכוחא לא ליטא איניש במקום רביה. והם לא אמרו אלא ג' פרסאות) כנגד מחנה ישראל ורבותינו שניין אפי' מאה פרסאות כל פרנצאה) עד רמזנו, ומאחר שהם רוצין לשנות כך, אניח חכמי התלמוד מנמרא ואלמוד משנתם וכן למאה וכן לאלף, כי אתם רבותי ואין לי לפרש כלום עד שאשכור שליח לבא עדיכם ולידע אם תסכימו לרברי על הנידוסות, ורבר ארוך הוא איני יכול לענות על כלם, אך בזה עמדתי שלא מחקתי ספר מעולם אלא שונה אני נירסא שלכם, ולאחר כן מראה אני להם הנידסא שלי. ויש שכותבין אותה בקונטרס. באחת לברה אשיב עליה שמצאתי מהוק בכל ספרי צרפת דלא גרסי בבבא בתרא ודוקא אחרוניו, וגם מכל הספרים החרשים היתה חסירה, מה הייתי יכול לעשות שלא הייתי מניה והלא בכל הספרים היא, והרבה כיוצא בהן שמצאתי מחוקין בין מרבנו שלמה בין מרבנו שמואל ולא קראתי חגר עליהם, אלא שניתי את מעמם ושניתי את שלי וכן בבן עוף וכן במנה. תיתי לי אם לא ללגלגתי על תלמידי חכמים גדולים בעולם, ואתם כתבתם כרצונכם, מה אוכל לעשות, ועוד אתם רבותי ואני הלמיד, ויש לי לשחק, ולמשפטי אתחנן. אם נהגתי בכס מנהג רבותי ולא שפספסתי כלום אפי' כשהעידו לי תיה גדולים שהיית מתיר חמץ בפסח בששים (ולקדש בשבת) ולעשות בנין בחויה בתוך התחוסט) כך התיר הרב ר' יעקב, אעפ"כ כואת וכואת יבא לי אם דברתי שום דבר שלא כהוגן, וכן ברין שאתה רבי מובהק ואני תלמידך משלם בכיר נתן:

סימן מ"ח. תשובת רית על הג"ל.

יספת על השמועה להעלות שנת תלמוד לזרון, כי עד עתה תליתי הדברים בבאים ליהנך הנתלים באילן גדול (ו) ונתתך לכף זכות, אך מעתה אין לי במה ליתלות ועל ראשון ראשון אשיבך:

א. (בענין טבילה לחצאין במעין).

מה שכתבת שהקשה המקשה בפי זאת תהיה מה שנאמר בזה לא נאמר כל בשרו ובעל קרי כתיב כל בשרו, ותירצתם כי במים חיים מועלת טבילה לחצאין והבאתם ראיה ממשנה ומברייתא המעיין משהו בכל שהוא דהיינו לחצאין, והמקוה בפי מה ולא לחצאין. ורבי יהודה בן פירש מינדרר כביניתא (ג) על מעיין שהוא בכל שהוא, והתרתם טבילה לחצאין בישיבתכם, כמה טעיות טעיתם. והו' שכתבתי בכתב הראשון כי לכאורה לקחתם הפשוטה, ותמיה אני ברבר שחינוקות שלנו לא ישעו

הגירסא כלומר למה היו דומקין האמוראים הפשוט לגדך על שחי כוסות ולחלוק. (ג) כתובות דף ס' ע"ג ושם הנוסחא לא לישי איניש וכו'. (ד) עיי"ש. (ה) נכ"י פרנלא ונדפוס פרינלא. (ו) נ"י דף קל"ז ע"ג נבי אחים שקנו אחריו נתפוסה הניח דלחא נש"ס שלנו ודוקא דלחא אחריו לכל חד וחד אלל פריש ודמון לא. וע"ז כתב הרש"ס שם ומה שכתבו בספרים ודוקא אחריו אלל פריש ודמון לא אריכות פירוש של שוטים הוא ולחיו מן הנמלא כן נראה צעירי וכשר. נלמי ספק שהרש"ס רומז בזה נדר ר' משלם. ועיין נחום' שם ד"ה אלל פריש ודמון. (ז) ספר הישר נדפוס סימן שפיג דף ל"ט ע"ה. פסחים דף ל' ע"ה ד"ה אחר דנא. (ח) נ"יג דף ל' ע"ג חוס' ד"ה ואל. הנחות מיימוני ה' אישות פי' וטור ונ"י א"ח סימן של"ט (ט) מ"ק דף י"ז ע"ה חוס' ד"ה אחר שמואל:

סימן מ"ח. (א) פסחים דף ק"צ ע"ה מאחר ר"ע לרשנ"י. (ב) כ"ל נמקום שנלמי נכ"י

בכך. המקשה לא הקשה אלא שאל שאילה קטנה, והמתרין לא תירין אלא שהשיב תשובה שאינה, אך אלו היה מקשה על תירויין שלכם, והלא נבי מצורע כתיב ורחץ את בשרו במים (ד) והוא במי מקוה כדאמרין (ה) וכי זה מעון ביאת מים חיים ואין מצורע מעון ביאת מים חיים אלא לשחיטת צפרים, זאת היתה קשיא, ואם באת לתירין לפי שטבילת קרי היא טבילה אחרונה שבאותה פ' שכתב בה בשרו, כתב בה כל לכל נוסו לשערו במי (ו) במי מקוה ולימד גם על זה נוסו על מצורע גם על כל אותם דנבי ביג שבאחרי מית דבעינן שיעור שכל נוסו עולה בהם (ז), ואע"פ שאין לישאל לפי הפשט (ח) מימי מי שלבו נקפו יכול לפרש. כן, ואתה שהבאת ראייה המעיין מטער בכל שהוא מכלל דארס טיבל בכל שהוא ומיגדרט (ט) במים וטובל לחצאין על זה שנינו התנאים מבלי עולם שמורין הלכה מתוך המשנה (י). ישך שנינו המעיין מטער בכל שהוא (י) ופירושו מטער מחטין וצינורות ככל שהוא, דכריס (יא) שכל נוסו עולה בהן בכל שהוא. והמקוה במי סאה ולא בפחות מכאן (יב) אפי' מחטין וצינורות, וברין הוא דהוה ליה לביתני והמקוה ברביעית שכן שיעור מן התורה, אלא בטלוה ואוקמוה אמי סאה ואפי' מחטין וצינורות, ומימי התנאים בטלוה כדאמרין פ' ג' מינן בגורין (יג) ובי שר רביעית והאיכה מקוה ברביעית בר מההוא דבטלוה דבן, וחו אמרין בפסק דפסחים (יד) ליש דטורין משקי בית מטבחיא אלא שיש בהן רביעית דחוי להטביל בהן מחטין וצינורות דאוקמוה אדאורייתא אבל שחית מרביעית סמאין, יתו אמרין בפ' כל הובחיסו (טו) אם קדח בו רביעית אע"פ דבטלוהו מחיבור שחית משפוסית אינמי בגוד אחית (טז) מטבילין דמהכשירה דמקוה קאתי, ומעיין בכל שהוא לא נישנית לנבי אדם כלל אלא למחטין וצינורות, חדע דתקני (יז) גל שנתלש וכו' מי סאה ונסל על הארס ועל הכלים ובראשון מוקמין לה בהניגה (יח) לאפוקי כיסין דאור ניהו אבל משום דלאו אשבורן לא פסל מכלל דלאו מקוה הוא אלא מעיין (יט) חיים הוא, ואפילו לטיר כל הימים במקוה (כ) דלא קחני הכא גל שנתלש מן הים, ועוד דליכא לאוקמה כוותיה דמקוה אינה מטער דרך וחילתו וזו היא והילה כדאמרין (כא) החסך מהו דתיכא נגזור אטו הדלית של נשמים קטיל, מכלל דרואינא (כב) לאו מקוה הוא ובעינא מי סאה, ועוד דדרשינן במדרש (כג) יען טאם העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט שטאמו בטבילת מי סאה לאט כניסמדי הכי הוה, (כד) ואמר ר"ל הורנו בכל המקומות ולא מצינו מקום (כה) ששמו לאט, ושילוח מעיין הוא והיינו ניוון מעיין שמושחין עליו מלביס (כז) ובתורה שילוחאכא, ועוד דאמרין (כח) כיון שהניע לסתח בית דוד וכו' שרורצין בו ובין, מכלל דמעיקרא לא, וקורם מעשה פירשתי הא דמעין בכל שהוא דהחבר ר' יעקב ישראל בן, ואם לבד לשמים המצא דברי כנים, ועל זה לא

ונתקום סאמר דפוס, (ג) כלל נתקום צביחנא, (ד) ויקרא י"ד ע' (ה) ספסל שם ונפ' זכיס, (ו) כלל נתקום צמי' צכ"ן צמים דפוס, (ז) כלומר כן היה לך לחרן דהיפך דמערך סנבל קרי ליווד על כל הטבילות צין צמנין צין צמקוס שחתייה לזיכות כל נוסו, (ח) כלומר שהשאלה אינה, (ט) צלשטי הצבורים וכלל צמקוס ומיגדרט צכ"ן דפוס, (י) סוטה כ"ב ע"א, ושם איחא וסנתנן צמקוס המענה (יא) צשהיג וכלל, (יב) צשהיג וכלל צמקוס יינין (יג) מזיר דף ל"ח ע"א, (יד) פסחים דף י"ז ע"ב ועייש צחוס ד"ה חלל, (טו) זכיס דף כ"ב ע"א, (טז) צנוד אחית צשהיג וכלל צמקוס צנוד אחד צכ"ן וצדפוס, (יז) וקולות פיה מ"ו, (יח) חגיגה דף י"ב ע"א, (יט) וקולות פ"ה מ"ד, (כ) חגיגה ס"ס, (כא) צשהיג צמקוס ד"ה צכ"ן דפוס, (כב) פסיקתא דנתי פטיז דפוס ווינא דף פ"ב ע"ב, ושם איחא צ' הקרא חמנס צערוך ערך לאט הוצא החומר צס ר' שמעון צן לקיש כמו כלן ועיין סס צפי' וזיכר עין, ועיין גם צנוד פ' ו"ח (כג) המלות צהסגר הס צשהיג וחסקיס צכ"ן וגם צדפוס, (כד) עיין צכריות דף ה' ע"ב, (כה) וכלכים אל, ח' פסוק ליג, (כו) יומא דף

נפלאתי אם לא רדקת עד כאן, אך על זה נפלאתי שפעית בהלכות גדולות [שאמרת] (כז) מנגריר כביניהא והיינו טבילת חצאין [ובמים היים] (כח) ופעית שהרי במקוה מיירי בהיג וביותר מ' סאה ובמים היים [לא] (כט) קמירי. והכי כתיב בהו' (ל) וצריכין למיטביל בדוכתא דאית ביה מ' סאה כרתניא וכו' וכמה הן אמה על אמה ברום נ' אמות וכונפשי מ'א למירמא בהו איתתא כולה קומתה מנגררא בה' כבינותא, ושפיר דמי, למירמא מ' לשוט ולאשמעין דאעני דתניא ברום נ' דהיינו דהיכא דהם עצורים בכבלים ויכול לסבול מעומד כעודר וכמוסך ויתס' (לא) קמיל דאעני דלא מעומד שפיר דמי בפשוט ידים ורגלים ולאפוקי מר' יוסף ראמר' (לב) מיכן רמו לנדה שהשב במים עד צוארה, והך ישיבה עמידה היא כדמוכח מילתא בבולא' (לג) שמעתא, וססקין דליכא הלכתא כותיה אלא אפי' בפשוט ידים ורגלים לארכו או לרחבו של נהר או בשחות מעד צוארה שפיר דמי, אלא שצריך מים יותר מ' סאה כדי להתגלגל ולהתכנסות כולה במים וכיניתא כולה במים. ולהכי נקט מנגריר רבקושי ארס מכנים עצמו כולו במים אלא איב כובשין אותו כרתניא האומר לחבירו כבוש ירך עלי במקוה הרי זה מגונה, דיש לו להנגריר עד שיחכסה כולו במים, והיה נמי מים היים, אלא שרוב התלמוד וכל אותה שיטה מיירי במקוה ולא במעיין כדאמרין (לד) מקוה ישראל וכו' אשריהם ישראל מי מטהרם, ואפי' כשמדבר במעיין קרי ליה בלשון מקוה ברוכ מקומות. ושלא חטעה כתבתי לך. וזה דרך החכם המורה, ובא הוא בעצמו להקשות על דבריו ולחרץ, אך כשהוא אומר דבר ומקשי' עליו והוא דחיק אנפשיה אין שומעין לו, דלא אמרה (תורה) (לה) קודם מעשה. ותמיה אני עליך שמה שאינו בהיג' (לו) ראת ומה שישנו לא ראת, דכתב בהיג' (לז) לאחר מה שהזכיר מה מעיין בירי שמים אף מקוה בירי שמים, דהוא רישא דמעין מטהר בכל שהוא (לח): ונהרא דסביר ואית ביה עקולא דהוה ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיר דמי לטבילה: והאי דתלייה במקוה משום דכתב לעיל בהיג' (לט) דהיכא דסביר נהרא לא מטבלינן ביה אלא איכ אית ביה ביורא דלייפי למוצא מים ואי לא לייפי אפי' אית ביה מ' סאה לא מטבלינן שיצא מתורת מעיין. והאי דרדרי הכא בדלייפי, ומים מ' סאה בעי בעיקל שיהא כל נוסף עולה בהן ולא חצאין. וכן כתב רב אחאי בפי אחרי מות' (ל) ובתיב' (לא) ובמקומות שובא תניא מה ביאת שמשו כולו כאחד אף ביאתו במים כולו כאחד לאפוקי טבילת חצאין ופי' במים יבא כולו כאחת יכול מקצתו ואחרי' מקצתו השני תיל ובא השמש וטהר וכו' לשון באחת משמע הכי, ואילו טעה אחר בדבר כזה להתיר טבילת חצאין מתוך טעות משנה והלכות גדולות כדי היה לנזר עליו נידוי יצירי יודע כי לשיש נחבונת, כי גם על רבינו שלמה כתבת' (לז) לשון טעות לפי שאני מצטער בדבר כר' טרסן אלא שלא

ע"ה ע"א. (כז) נשהיג וחסר נכ"י ודפוס. (כח) נשהיג. (כט) כלי' לפי דעתי. (ל) נה"ג דפוס וולרשא דף פ"ה ע"א, חננס נהיג דפוס חנ"ו ה"י עזריאל הילדעסהיימער דף 627 לא נמצא דזה הלשון. (לא) נהה ס"ז ע"א. (לב) יומא דף ע"ה ע"א. (לג) כלי' צמקוס כולא. (לד) סוף יומא. (לה) המלה חורה שהיא נכ"י ודפוס חסרה נשה"ג וכו' (לו) כלי' צמקוס נהה נכ"י ודפוס וגם נשהיג. (לז) דפוס וולרשא דף פ"ה ע"ג ודפוס י' עזרי'ה סס. (לח) נח"כ שמיני פסח ט'. (לט) כלי' צמקוס נה. והוא דפוס וולרשא סס ע"א נהה נח"כ רב אחא ונשה"ג ודפוס י' עזרי'ה לא נמצא חלל ויילכל חלק שני דף י' ועיי' צמקוס העמק שאלה פלפול ארוך דנכרי רבינו. (נא) ח"כ שמיני י"א. ל"ב על הפסוק צמים יונא וטמא. (נב) כי גם על זקני רבי' שלמה כתבת, כ"ה נשה"ג וכל' צמקוס; לרבינו שלמה כתבת' נכ"י ודפוס. (נג) כן הוא נשהיג חלל שני' סס חתלים צמקוס חתלים לנזות המרח עם חתלים. אכן נכ"י וגם דפוס איחא חנן צמקוס לוחן,

אקפת, וכל המתירין טבילת הצאים אני קורא אותן חטאים (מנ) ולא יחצו ימיהם, כי התירו ברת נמור נידה לבעלה (מד):

ב. (בענין אם טונין יום ששוסקת למנין ד').

ועל ישכתבתן כל האומר עליך ישמנית יום ששוסקת בו למנין ו' הכי והכי תהוי, זה לא אמרו שאמרת. אך אמרו שהתרת לסבול ביום שביעי ולשמש בשמינית, זאת הוזהר בך ויזה עשית, ואולי לא אמרת טעולם, אך על זה לא הענשת האומר:

ג. (בענין לחוף בע"ש ולסבול בשבת שחרית).

ועל ישכתבת לחוף בע"ש ולסבול שבת שחרית מקיז ראשה חופסת עריש וטובלת למוצאי שבת וכ"ש שחרית שסמוך יותר, התרת את האסור שזה קיז יש עליו תשובה גדולה, שהרי אחר דשכן לא אמרין, אלא היבא דלא אפשר חופסת בע"ש וטובלת במוצאי שבת שהוא יום ה', שאי אפשר לסבול ע"ש ולסייך מותר, אבל זאת יכולה לסבול בליל שבת. ולדברך שאמרת שחור איך תחוף ערב יום שני ותסבול ביום שני שחרית וזה אסור, דהא בעינן סמוך לחפיסה טבילה ושכן לא אמרין, ואע"פ שזה מנין שיכולה לסבול וזו משנית) שיכולה לחוף, מה בכך. ומה שכתבת לראיה ראשה חופסת ע"ש וטובלת במ"ש דרריש מריסר הלכתא כרב חסדא ואליבא דרב הונא דשכן לא אמרין אבל מורה הוא דחופסת ע"ש וטובלת במ"ש, כמה טעות גדולה טעית, דאליבא דרב הונא לא נרסין אלא כדמתרין רב יימר נרסין, והכי פירושו הלכתא כרב חסדא דשכן לא אמרין, ואילו הוא עצמו דשני ימים טובים של דיה אחר השבת לא אמרין. ונרסא אליבא דרב הונא שיכוש נמור [הוא]. ופירושך מוכיח שאינו [אלא] טעות סופר, דרב חסדא אדרב הונא פליג וארב יימר, ולהכי נקיש כדמתרין, רב יימר לפי שרב יימר אית ליה שכן ולית ליה שני ימים של דיה, ובתירוצו על רב הונא הלכתא וכרב חסדא הלכתא דלא אמרין שכן, ועוד טעית בראייה שהבאת דאמרין בשיליה שמעתא קשיא הלכתא אהלכתא ופירשת דאהלכתא דררש גריסר הלכתא כרב חסדא קאי, וזו טעות גדולה היא, והתרת את האסור. דקשיא הלכתא אהלכתא דקא פריך היינו אהלכתא דמתנייה נבה והלכתא אשה חופסת ביום וטובלת כלילה [והלכתא אשה לא תחוף אלא כלילה] אלו תרתי הלכתא קשיין אהרדי ומשני הא דאפשר (וכי) ולא תחוף אלא כלילה למעוטי דלא תחוף בע"ש ותסבול במוצאי שבת אלא תחוף כלילה שר מוצאי שבת, הא דלא אפשר כגון שחל להיות י"ש במוצאי שבת) והבא הוי מסקנא ושיליה שמעתא ולא כהאי דרריש

הנלצין במקום חטאים. (מד) ונשהיג מסיים המסונה דדברים אלו: ואשר נזקק לזות האדם [כ]פלגי ימים יטה לנך למסונה והיית מונק וידיך אמונה והיה זה שלום יעקב צד מליר זל"ה. וכמעט צה הלשון מסיים לעיל מסונה ר"ת סימן מ"ו:

ג. (א) נכ"י ודפוס איסח מפני שאינה יכולה ולדעתי נראה שגריך למחוק מלת איסח. וכונת הדברים, דהיי שטענילה בשבת משונה מהטענילה ביום שני שחרית כיון שאי אפשר לחוף ביום השבת משאיכ ביום שני נחול שאפשר לעשות סמוך לענילה חפיסה ציומו, מ"מ כיון שאפשר להקדים הטענילה בשבת שחרית לליל שבת שלפניה, איך גם כן אפשר מיקרי כדי להקדים חפיסה לטענילה וז"ע הלא כבר כתב ר' משלם לעיל שטענילה נמקומו אי אפשר כלילה מפני הסכנה, איך שני הדמיונות צאמח אינן דומין כלל וכלל, ועיין נדה דף ק"ז ע"ב חובי ד"ה משום סקן, שהניח מחלוקת ר"מ ור"ת צאמח אחר. אמנם כגון עיקר חסר מן הספר. (ג) כלומר ולא אליבא, כיון דפליגי. (ג) כלומר לנך חופסת ביום שלפניו. ועיין

מריסר, דמריסר ורב חסדא סברי כרב חגינא מסורא ראסר חסיפא בלילה ד) ואותביה רב אדא (בר אהבה) ורבא ורב ספא. ומסקנא רשמעתא סברי לה כמר זוטרא דשרי דהלכתא כוותיה. וכן ססק ר' יהודאי אשה חוספת בע"ש וסובלת במ"ש היכא דאקלע י"ס למ"ש ולא סצי למיחף בלילה, מכלל דסבר כדפרישית. וכן פירש רב אחאון. הרי לך דקיו שלך אינו אלא הבאי (ולא) מסקס שהכרעתו שפירשת למ"ש בחול ואינו אלא ב"ש כדפרישית. ותמיה אני עליך איך אתה שונה לתלמידים כמו ששמעתי, כי לא שמעתי יוצא מבית מדרשך אלא מעיות וקולות לנשים ולפסחים ועל כל קוץ וקוץ מכאיב לא ארבה לך תילי תילים הלכות אך כאלה המתהלכות בארץ הרבתי לך מרוב שיח, ובעבור הראותך את כחי. ודברי אלה פשוטין לכל ומתיישבין על הספר, ושונין לשמה ולא לכופר. וכאשר הוצאת קול להתיר מבילת חצאין. ירחקת חסיפה מן המבילה תוציא קול לאסור ויכרכוך טובים. ואם היית לסוד לעיני ולסרין) כרב נחמן בר יצחק בהרי רב אדא מוב היה לך ולא הית בוש לאחר, ודע לך כי מאהבתי אותך) אני מוכיחך ולמען לא יפרצו כמלכותנו פרוצת, כי מקלם יניד להם, והמלך כרב אליהו ותראה לו דברי ושמעת מה ידבר:

ד. (בענין חוסין במגע גברי).

ועל החוסין מוב שאמרת שלא התרת אלא להכניא כדדור שאף כיון בענין זה מותר. אך דברך סותרים זה את זה, שאמרת שלא שמעת שנוהגין בו איסור שלא נסרחה החכמה שלא להכיר חלא סופקתא שהחמין במאר מאר. האמנם [רק] בדבר זה נסרחה ולא נסרחה בעודף שאפי' בתרגולין לא היו נקיאין יש מהם). והחכמה זו מאר מאר שכתבת [היא] להריונות ולשותי שכר, ולא לבעלי תורה. אבל הבישול שהרהיח יפה יפה מסור לכל. וכבר על ידך סעו להתיר מנע גוי בחוסין ולא היה כאר מאר, ומדוע לא שקלת ראיות של כתבי הראשון כנגד שיחה בסלה זו:

ה. (בענין אם חשביני קורא פרשי מוספין ואם חספסיר עולה למנין):

ומה שכתבת כי בשם הרב ר' אליהו נאמר לך שהשביעי קורא פרשי מוספין ואומר קריש ומספסיר כופל כשאר שבתות השנה. אמנם בענין כבעינינו, ישנו חסיד וענין, ומצואלנו הוא ובניו, המקום יאריך שניו. אך זו אינה ענה אלא נאור, אם הוא חולק על ישיבת רבותיו ועל תוספתא דמנילה ועל מסכת סופרים ועל הגאונים ראשי ישיבות סוריא ומחסיא וקרב למינות הוא, ודבר שאין בו ממש ומנהג בעלמא ופרהסיא וברבים ודבר שהוא פשוט להורות. שכן כתבתי לך מרם שמעתי ראיתך ששמעת בהא דקרו שיתא בענינא דיוסא וד' פעמים תנינן לה במנילה) וחינוקות בקיאין בכך. ויש לו ליתן לב על מה מסבו הגאונים לשנות הפשוטה כגון גבי ויחל בתענית ושנים שקורין בתורה) ויש לנו לומר דהני שמעתא כמיד מפסיד עולה למצין שבעה. ובן ס' רב עמרם), ופרשי ראיתי במסור כיזנתי לשמעת, וכן כתב ר' יהודאי ד)

חוס' נדה דף ס"ח פ"א ד"ס ק. (ד) נצ"ס שלטו הגירסא להיך מל זוטרא אסר ורב חיינא מסורא מרי. (ס) נצ"ס שלטו רב חלא ססס ולא צד חסנה. (ו) צפ' אחרי ענת דף ע"ט ס"ב. (ז) ולפון ככ"י צמקום ולרזן דרסום. וחולי ל"ל לפום ודומה על רב נחמן צד ילמך נדה דף ס"ח פ"א דלאל לפיסוס וסנין מלי קאמס ליה וכלומר סלו ידעת גם לחה מלי קאמרי לך. ותסדי רב חלא כלומר נחלס ענדל ורב חלא. (ח) כל"ל צמקום מלחנצן לחי: (ט) מין סלין דף ס"ב ס"ב. (י) ענינא דף כ"ט ע"ב ודף ל' פ"א. (כ) כלומר עמים מלמד סמססיר. (ג) נסמדי רב

שהיה ראש לשתי ישיבות שאלה מקמיה והשובותיו מצויות אצלכם וכן כתוב: ודקשיא לך קרו שיחא בענינא דיומא בדלא אפסיק בקדיש. אבל אפסיק אולי לחומרא וקרו ו בענינא דיומא ושמיני בדיחא. ומה שכתבת שחשדתך בדבר ששום שהתינוקות של בית רבן יודעין שהמספיר אינו עולה, לא בי אלא יותר ששום שעולה שהרי למנחת יהי' ולפי' באב ולתעניות הוא עולה, ובשל סוברים הלך אחר המקיל ועולה, ואי נמי איכא למיסר חומרא הוא רביון דאין מוסיפין עליהן הוי ברכת רביעי ברכה לבטלה למיד מספיר עולה. ושוב לנו לעשות מספיר עולה למנין ג' משנקל לעשות ברכה לבטלה, שאם היא קולה לגבי קריאה חומרא היא אצל ברכות, וכדי שלא תהא ברכה רביעי לבטלה החמירו לעשות כמיד מספיר עולה למנין שבעה ולמנין שלשה (וחמשה) ומספיר השלישי דאין להוסיף עליהם, ומיהו בשבת מוסיפין עליהם, ואם יספיר ה' אין כאן ברכה לבטלה אפי' למאן דאית ליה מספיר עולה למנין שבעה שהרי מוסיפין עליהם . . . והקרבתם שאנו קורין ביום אינו בתלמוד שלנו, ומזקנים נתבונן, וכן כתב רב עמרם בספרו, מקום שאין מקדשין ואין מספיקין מספיר עולה למנין ו' (וקרו ו' בענינא דיומא ושמיני והקרבתם, וכן כתב בבמה מקומות, ואשר הנחת מה שעשו יריך ומנהג עירך והזכרת מעשה נסים של נעילת דלת עזרה על הרב ידעתי כי לא לכבודו אך לשוחרו בדברים, וגם הוא לי לישועה וכו') ותחזור בך גם אתה גם הוא פן תענשו, וכך) התוספתא שכתוב בה ביה"כ [קורין] ב' אחרי מות ומספיר בעשור שבחושש הפקודים וקורא על סה"ט. ומתלחא קראי שמעי לי מרב יהודאי ומרב עמרם וממסכת סוברים שהם שרוב ברכות שלנו על סיהם, ובשל מספיר הם [על סיהם, וכן] בשאר סדרים וכן בהלכות גדולות, וכן כתב בסדר רב עמרם בכמה מקומות דבריה ומספיר קורא ובחדש השביעי) ובמסכת סוברים כתב בהדיא בכמה מקומות שקורין ו' בכל שבת והח' קורא ויהי ביום כלות משה כשחל יום ראשון של חנוכה בשבת (א) וכן בשאר ימים טובים, וכל סדרים שלנו מהם אנו למדין, ולא מבני באלו שיש בהם טעם גדול כדפרישית בכתב ראשון, אלא אפילו באותן שאין בהם [טעם] כי כן שחולקין לפי הנראה על תלמוד שלנו אנו סומכין עליהן [כמו שכתבת] בכתב ראשון, ועל מה שהקטן קורא במוספין, מה בכך, הלא לכתחילה עולה למנין ו' וכיש לשמיני, ולמוספין של ימים טובים, שלא מציעו בתלמוד, אפי' לפי הוראתכם לא היה לכם להורות אלא בריח ושקלים ושבת, דהני מיתנא תנן אבל מוספי הנגלים שבפנחם לא מיתנן כלל, וכי תקון רבנן ו' לקרבנות שבתורת כהנים תקנו (הם), ואחם פוחתים אחד מתקנתם, אבל אנו מוסיפים, ומה שכתבת [ממה

עמרם שלנו לא נמלא, חמשה הוא צעלנו פוסק צדור שמירת לצעת כמ"ד ומספיר אינו עולה וגבי תענית אינו מחזיר רק שקורין ויחל ומן המספיר לא דנד כלל. אך גבי קריאת תענית צלז שמירת ומנחה ציה"כ כתב שהסליטי הוא המספיר, (ד) ועיין צמדים לרשי דפוס קונסטנטינופול 77 ג"ט ע"ד צפוסו הוצא זה צמס דנ נפרוולי דלחר מעמיהו דרבנן סנורלי ויחל ציה"כ מנילה פ"ד ועיין גרין סס וצמס"ג סס. (ה) רק צמירות ליסנל הוא דנקט מנין צמעת וגם חמשה, שהרי נזה לא עשו כמיד עולה אלא רק צמליטי מוסס שליט רשאי להוסיף וצמ"ס מיד אחר זה. (ו) הצמות מקוס שליין מקדשין וליין מפסיקין מפסיר עולה למנין ז' לא נמלא צדור רב עמרם שלנו, אך מה שחמרי נמלא חס גם לא מלה צמלה מ"מ לפי ענינו צדור צמח חיה של פסח ושל סכות. (ז) כוונתו על מה שכתבו חמרי צמילת דקדק כי לא לפניו חק יצא חיוצ י"ג פסוק פ"ז. ודולה לומר כי הוא ריח אינו חוק ומשחר דנדרים. (ח) כל"ל צמקוס לכך. (ט) כן הוא צמקספתא מנילה פ"ד דפוס לוקרמנלנד נד 225 וכל"ל צמקוס צעל פה סס. (י) הכי איחל צמקוס רח"ס וקורין ון וסי פקד חס שרם עד ויהי אחר וכו' וקורל המספיר ונחדש השניני. (יא) מוסכת סופרים פ"ז ה"ג

שנהנו] לכסול מספיר בשאר שבתות השנה, וכי פסוק הוא או שנוי בתלמוד להניח השנוי במס' סופרים ולתלות תניא ברלא תניא, ואם אתם מאמינים בתוספתא ומסכת סופרים במ' מוספין האמינו שספסיר קורא אותה בלא כפולה או אל תאמינו שיקראנו אותה כלל, ואני לא מלאני לבי לשנות סדרי צבור, ונהנתי בדבר הזה ענוה יותר מכם שאפילו בתקיעות של ריה [לא רציחין] לשנות המנהג אע"פ שנראה בעיני שאנו עושין שלא כהלכה, כ"ש במנהג זה שנראה הדבר במנהגנו והשינוי כרמות רוח ובונה לעבור:

ו. (בענין ברכת גר בשבת).

ומה שכתבת שנים הורה) בנר שבת שלא לברך ומסתבר טעמא שאינה נמר מצוה הא ליתא שנמר מצוה היא כנר חנוכה דלפרסומי ניסא היא וה"נ מדרהה שלום ביתו דאין לו להקדים ולא לאחר). ולא רמי לתפילין וציצית דשטרינן ליה מברכת מצוה בהתחלתה) לפי שאחרי העשיה יש לבישה והנחה כאילו מכריזין לעשות בתפילה בשבת, ובנר חנוכה לא היה [לברך] כדברך, דבלעשות קשרין אנמר מצוה) אבל בששהינו כנון גבי לולב וכן בלהדליק לא קשרין). . ותמיה אני עלך שאתה מאמין לפי טעוהך לרב יהודאי להתיר גרה לבעלה שהיא בכיתו) ולרב שרירא שכתב להנכות לבעיה מטיילי דיתמין), ואיך מאמין לרב עמרם, שמצונו אנו למדין כל ברכות ותפלות כנון ברכת מספיר ורוב ברכות שאינן לא בתלמוד ולא במסכת סופרים, לברך על הדלקת גר בשבת, הוי פיקת ושתוק ואל ילעינו עלך, וגם לא יענושך מלאכי השלום). ולפי שהנשים מברכות בלחש וקולם לא ישמע, שכתב המנהג, שגם אני לא שמעתי מימי, ופעמים שהיתי מדליק היתי שוכח לפי שאינה באנשים כבושים, ועוד ראה לברכה שכן כתב בהלכות גדולות), ההדליק גר חנוכה וגר שבת תחילה מדליק גר חנוכה דאי אדליק שבת ברישא איתסר ליה, מכלל שהוא מברך, שאם אין ברכה קבלה מניין ואם איך מאמין לדברי הקרמונים ומנהגינו, בבבלי אל תאמין כמו כן, שהרי מצונו שחבטי התלמוד בהרו להם תלמוד ירושלמי דאמרין ר' יורא הוא יחביב ק' תעניתא דלישתכת מיניה תלמודא דבבלאיט) ור' יוחנן אשך אורייתן כשרה בנתן לא כשרין), ותו אמרינן אין שלום מן הצר זה תלמוד בבלי יא) ותו אמרינן במחשבים הושיבני זה תלמוד בבלי), ור' ירמיה דקרי ליהיג) בבבלי טפשאיי) ותו אמרינן אורא דאי מחביסין), אלא מנהגינו תורה היא, ומנהגינו בבבלי ע"פ חכמי ארץ ישראל שהם עיקר ההוראה ולפיכך יש לסמוך על גאוננו ועל רבנן סבוראי. .

יג) המלות נחסגר כחן הן חיקון החכם ט"ר נספרו :

ו. א) כלומר ר' אליהו. ב) שבת דף כ"ג ע"ב, וימלא דההוא סגל לדעתו דר"י, ועיין נמרדכי שבת פ"ב שהציג טעם זה בשם ר"י ועוד עיין לעיל סימן מ"ה אות ד' הערה ז'. ג) מנחות דף מ"ג ע"א. ד) סם מנחות גבי נדכה לעשות לילית ותפילין. ה) שבת דף כ"ג ע"א, ודאזים הגיה נספרו גי טעמים קפיד נמוקס קפידך. ו) לעיל שהציגו רחיה מתך ונגדל כנייתא נחילתא דרז יהודאי. ז) אין זכר מדבר זה עד עתה צירכוהו של ר"ת עם ר"ז ודין זה הוצג בשם חקנת הגאונים צרמנים פ"א מהי מלה ולום הי"א וצמוסן משפט סימן ק"א. ח) רמזו על שבת דף קי"ב ע"ב. ט) הוצג נספרו ח"ת סימן קס"ג ועיי"ט וצ"י שס. ט) צ"ל דף פ"ה ע"א. י) קדושין דף ע"א ע"ב כך אמר ר' יוחנן לר"י וזל דלעיל יא) מבינה דף י' ע"א והכי איתא חסם ליוצא ולצא אין שלום (זכריה י' פסוק י') וכ"ו ור' יוחנן אמר אפי' מש"ס לש"ס ופרטיי מש"ס ירושלמי לש"ס צנלי ועיי"ט נמוס' דיה אפילו. יג) מנהדרינן כ"ג ע"א, ועיי"ט כמה מאמרים נגד חכמי צנל. יד) כנ"ל נמוקס לך. יד) פסחים ל"ד ע"ב יומא כ"ז ע"א, טו) צ"ב דף קנ"ט ע"ב:

ז. (בענין נר שבת דולק אי מכבה ומדליק).

ומה שכתבת שאם היה עששית דולקת והולכת אינה מכבה ומדליקה. ומה בכך הלא בכיסוי הדם אם נתכסה ברוח פסור מלכסות ואם חוזר ונתגלה חייב. וכן בסוכה העומדת ועשויה ואינו יכול לחדש בה דבר אינו סביר אם יעשנה, ואם יחדש בה דבר יבדך ברכה הנהגת בה. ועוד שנשים שלנו מנהג בידם לכבות ולהדליק. ואני ראיתי בעיני ואשאלם ותאמרנה כן. ואם אינן נביאות בני נביאות הן:

ח. (כדין ברכת אירוסין ונישואין על כוס אחד).

ועל מה שכתבת שרנת לפני קציני פריש על ברכת אירוסין ונישואין והודו לך, לא יפה עשו אפילו לדברך. שאתה מודה שמנהג רבינו שלמה, שתיקן להסתלק כמעט, יפה מכולם, והם תלמידיו ינהגוהו ותנהיגוהו ותנהיגו את שלך כמו שהנחת בשביל הרב מנהג עיך בקריאת המוספין ואותו טעם יקנהו שכתבת כי טענין אחד הם כמו כן ברכת אירוסין ונישואין. הלא זה דברי שאמרתי שאתה נותן טעמים בלא ראיות אלא מדעת הכרס ואין בהם ממש. שקידוש והבדלה חובת הלילה הן וקודם אכילה. אבל ברכת המזון והבדלה היכא דאית ליה ב' כוסות מסורין, וכיש ברכת אירוסין ונישואין דהוה כברכת המזון וקידוש דמסורין. ויותר חלוקין מהן דהוה בבית חתנים וזה בבית אירוסין. וזה בחגן וזה במקילה, זה מותר כמותר, וזה אסור כמותר. ובספי סופרים מפרש שעושין כב' כוסות לפי שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד והן עיקר, ותוספתות ובריות הרבה ממנה בתלמוד ורוב מנהגנו על פיהם כגון ויחל בתענית שלנו ופרשת מוספין וברכת מפסיר. וכמו שיש בשאר תוספתות ובמשנת זרעים דברים שאין אנו נוהגין על פיהם ואפילו בתלמוד שלנו, כמו כן במסכת סופרים. אך בדברים שאנו נוהגין על פיהם אנו צריכין להחזיק, והבוסר בה הרי זה מין. שכך שנינו ואפילו דקדוק אחד מדברי סופרים. ולפי שהיא עיקר הוסיפו בה פרושים מתלמוד ירושלמי ומשלנו לכתוב כמנהגנו נבי שתי כוסות בקידוש החורש. וכן לברכת חתנים ולברכת אבלים לפי שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד וכו'. ונהגו לעשות ברכת אירוסין שחרית וכו'. מכלל דהיכא דלא נהגו בשתי כוסות נמי עושין. הוי נביא לבב חכמה. שהם כוסים לשמועה ורב יהודאי אנישואין כתב כוס. ומה שכתבת למה לא תיקנו ב' כוסות ביקנה, תימה גדולה כתבת, כי כל התלמוד המדבר בכוס כפסחים ובעירובין שמוכיח שבקושי מוציאין כוס כרמשני דלמא איקלע ליה כוס. וכל מאי דהוה ליה

ז. ח' חולין דף פ"ז ע"א. (ז) עיין מנחות דף מ"ז ע"א וסוכה דף מ"ז ע"א ונחום: שם ד"ה העשה:

ח. ח' סנהדרין דף ל"ט ע"א. (ז) חס הלשון נמסכת סופרים שלנו פ"ט ח"א: מצינו לו כוס אחד (כלומר לחס הכוס של צרכת הזיומן) ומצד נפשינו ואחריו אשר גלה וכו' וכן אחס אומר צרכת חתנים וצרכת אגלים לפי שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד ונהגו דבחושי לומר צנוק צרכת חתנים וצרכת אגלים על הכוס נעשה ונפנים חדשות כל שנעשה כן צנוק אחר הסעודה ע"ל. מה חס דואר שהיה לנוני נוסחא אחרת נמסכת סופרים שלה וכן כתב ר"ח צגליון ספרו ח"ל: נחם סופרים שלנו לא נמנע הסוג זה, וכן כתוב ונהגו דבחושי לומר צנוק צרכת חתני וכו' ומ"מ מכלל ז"ע ואפשר שג"ל נהגו לעשות צרכת אירוסין שחרית וכו' וכן צנוק קודם סעודה (דחיינו צרכת ניסואין) מכלל דהיכא דלא נהגו כן נמי עושין נשתי כוסות וז"ל דהחם משמע דהך דנשחרית אצרכת ניסואין קאי דקאמר ונפנים חדשות כל שנעשה וז"ע ע"ל. ועיין גר"ש כחונות פ"א סימן י"ב שהביא דברי מוסק סופרים וגורם ב"כ קודם סעודה, אצל צרכת חתנים נמסכת צרכת אירוסין. (ג) כלומר נעם נלמד שאף נמסכת שלא נהגו לפסוק צרכת אירוסין שחרית וצרכת ניסואין נעמד נמי נהגין לעשות נשתי כוסות. (ד) כן קודם ר"ה חס רש"י זקנו גם לע"ל. (ה) ערוגין

אכיל ליהו). כל התקנות, שחקנו לפי רוב העולם, ורוב אין להם כוס כרמוכית כולה שמעתא. ודוק ותשכח:

מ. (בענין חמץ בפסח כששים).

ועל מה שכתבת ששמעת מפי גדולים שהתירתי חמץ בפסח בס' רב אחאי כמו כן (התירא), ולדברך ולדברי רב שאוסר אם נפל גרניר חמץ לבור הגדול או לחבית גדולה יאסר, ולאפרושי מאיסורא עשיתי ולהתכוין לבשר מלה ועלה בירי בשר מלה. כי ראיות גדולות יש וכתבתם, אך אינך רוצה לפרוץ ולהעמיק ולהתישב בדבר, כי לדבריכם אין רוב דברים מותרין בפסח. ועוד שחקמי עירך נשאלו בכך ע"י אחרים שלא מדעתי והורו כן:

י. (לקדש בשבת).

ולקדיש אשה בשבת [למי] שאין לו בנים בדיעבד התירתי, ואפילו לכתחילה אם היה צורך שעה:

יא. (על קבולת בחו"ה ושבת).

ולעשות קבולת מדוחק התירתי שהגונים היו רוצים לסול שבין באילו עושין והיו אבר. שאפי' בשבת קבולת בנושא. לדברי הכל מותר ואפילו לכתחילה. ואעפ"כ כל הרוצה להשיב יבא וישיב ואחזור בן, אם יישיבו דבריהם. אך ענה גדולה היא לכל אדם להניח העין קבולת שלך וסירה'אות ודברים של רבים ורובם עסקי נשים והדיוטות, כגון מביילת שביעי אם אמרת, ומביילת שבת שתרית, והדלקת נר, וכוס אירוסין ונישואין. שכל אלה הלכות פרהסיא ושל נשים ואפי' אם היו אמת לא היה לך להקל לנשים ולהדיוטות, כ"ש שהן של שקר. אך אני הוריתי דברים התלויים במאורע ובמסקרה בעלמא ולא הפקרתי בעצמי כדי שיקראוני רבן, וזה שכתבת שאין לך לסרש עד שתשכור שליח ותודיענו יזה אמרת, ושכך שנו הביתנו עשה לך רב וקנה לך חבר, ואין לך להורות ולהקל ולשנות מנהג ולקלקל עד שתשכור שליח:

יב. (בענין סעודה שלישית בשבת).

ועל מה שכתבתא) בסעודה שלישית מהיכן אני אוסר, אני כתבתי לך בכתבי הראשון. מניין, ואם אחת מסיעו מלבד, מה אעשה, ומנהגנו תורה הוא ותיבות טובה, ואחת מודה בכך שכתבת שרוב פעמים אינכם עושים וקל לבטל, ואם תבטלם יפה תעשה, שאתה סמך לאכול ואחרים מאחרים ומישהברים, וקשה במנחת שבת יותר משאר מנחות כמו שפרשת, דשביח הויקא ושביח שבתית, וזה שכתבת שסעודה שלישית נתקנה במנחה וסעודה גדולה היא, מדהנו בה קצירותא. שאין קצרה אלא

דף מ' ע"ב, י) כ"ל נתקום ולא כל (וגדפוס ולאכול) מאי דהוה ל' אכילה. פסחים דף ק"ג ע"ב:

ט. ח) עיין פסחים דף ל' ע"א חוס' ד"ה אינך רצא. ב) רוצה על חזר דף כ"ג ע"א על מחמדו של ר' עקיבא ומה מ' שנתכוין לעלות בידו כשר חזר ועלה בידו כשר עלה ומה:

יא. ח) כן הוא ככ"י וגדפוס בנדים. ב) עיין לעיל תשובה סימן ויו.

יב. ח) תשובה ד' ת' גרית אשר לפני לא תכלא. ח"כ כתב ר"ת ע"ד עוד ויכתב אחר לו שמסרו ולאכלו כמה דברים מתוך התכחש שלפניו, ב) לעיל תשובה ד"ה סימן מ"ג:

זח ו'. ג) שבת דף קי"ח ע"א קערות וכו' מדיחן לאכול בהן זמנא. ד) גדלים דף מ'

בסעודה גדולה. דבר זה אלו אחר אמרו שחקו עליו, והלא מכלי נולה הוא חמה וקערה (ושפיתו). והיינו קורו כמו מקירה) ששמעתי עליך שפרשתו בעין קריא ררך השרים נושאין וליתא דקריא הוא כוס חרבות ומשוקץ (שבעופות כדאמרין) הכל מודים בקריא וקיסוף הואיל ועיניהם הולכות לפניו כשל אדם ויש להם לסתות כאדם והוא צואיסאז) ולא אשרסירר) אלא קורו הוא בלי נולה. ועוד מי אסרה לקערה בסעודה קטנה ושל עניים. ועוד לדברך אינך יודע מהו סעודה גדולה שאתה לסר מן הקערה. על זה שמת מימד מי מערהט). כי סעודה גדולה היא שרעתי למושכה בתוך מנחה קטנה והיא נ' שעות ומחצה, וגדולה אפילו מסעודת חסה שלנו, רמנחה גדולה ששש שעות ומחצה ולמעלה וסמוך הוי חצי שעה קודם. ואפילו נ' שעות אסור לרב אחא בר יעקב) ען ימשך עד שתעבור שעה מנחה קטנה כולה, לפיכך יתפלל קודם, ואז ימשך כרצונו עד שתחשך, ומה שכתבת שאפילו סעודה קטנה אסורה ממנחה גדולה, שכן פסקו גאונים ספרד להחמיר, נמצא חומרא קולא, שברוב ימי החורף אפי' בחול רוב סעודות באיסור, שישנן משש שעות ולמעלה, רסמוך למנחה תנן וסמוך הוי חצי שעה כדמוכח בפסחים) וכיש בשבתות וי"ט שמאחרין לצאת יותר). והרי הן מתכונין לאכול בשר איסור ועולה בידם בשר מלה, שהוא מותר למרי כדאמרין בשל סופרים הלך אחר המקיל, ואע"י דאמר רב אחאי בר יעקב לעולם בסעודה קטנה כיון דלא איחבר הלכתא לא כמר ולא כמר. וסוגיא דעלמא דאמרין דלא כרב אחאי בר יעקב, ואפילו לר' יהושע בן לוי לית הלכתא כרב אחאי, מדבעי לקמיני. דאמר מאימתי התחלת דין ומפרשין משיפתחו בעלי דינן שי"ט בתחילתו) דין קאי, והיה נמי דלא בסעודה קטנה קאי דחר שינויא היא, אלא בשינויא קמא מוקי לה בסעודה גדולה ובהתחלת דין ולקולא ועוד דמוכחא שמעתא דהנך שינויא אליבא דריב"ל ולית הלכתא כותיה, ואי לאו דר' יהושע הוי סליק תלמודא במנחה קטנה, דקאמרין אי בסעודה גדולה האיבא שהות טובא אלא בסעודה קטנה לימא טו) תהוי תיובתא דריב"ל וכו' ולית הלכתא כותיה כדפסקין בברכות טז) ואי לאו משום דריב"ל הוה סלקא שמעתא במנחה קטנה, ואיזא אם סוגין דתלמודא דלא כר' יהושע ב"ל איב סעודה גדולה במנחה קטנה אסורה וסעודה קטנה שריא כדמוכחא סוגיא דמשיפתחו בעלי דינן, אמת היא דסברה היא דסעודה אינה מושכת ב' שעות ומחצה דהיינו יותר מהמשיית היום, ואל תנהג עוד מדה זו, וכי לעשרים ראיות שיביאו לך ברורות תראה האחת, כאשר עשית על החומין ולא תרצת מכל ראיות שהבאתי, אך רחית באחת, ואע"פ שהיה שם אפי' אין בכלל אלא אחת אפיתי די בה, וכן כבן עוף לא חזרת כך ע"י שלמדנו בן עוף מכן צאן שלא קבע לו כהן לשחיפתו שאינו יכול לגרום בו ועוד שהיה צריך לומר גבי שבת בה דכתיב שבת היא, ועל הנירסא שכתבת שרבינו שמואל חיסר ודוקא אחרוני) וכו' מה עומק בחסרונה ומה דקדוק אם ישנה, אך מה שהגיהת) והלכתא שהעידו בבת אחת והומו ס"י כגון שהומו על המביחה תחילה,

ע"י ומדרש איכא דכתי פסקא נכה חכמה ועיין בערך שטיח. ה) גיטין סי' ע"ג ועי"ט דס"י ד"ה גוגדו שהגיה פירוש זה נכס רב הא"י. ז) נדה דף כ"ג ע"א ועוד עיין נדרות דף כ"ז ע"ג. ז) גליהטא נל"א chouette ונל"א kurzöhrige Eule. ח) נד"י נדרות ט"ז נועז גליהטא על קיסוף וחס קדיא לועז נמלה יינני hibou ונל"א der kleine Uhu. ועיין גליהטא דהא גליהטא דעס תלמודא נד 163 ט) נל"א eprevier ונל"א Sperber. ט) נדרות דף כ"ח ע"א. י) שנה דף ט' ע"ג וכלומר אפילו סעודה קטנה. יא) פסחים דף ג"ט ע"ג ועי"ט נדרות ד"ה מחשע שעות. יב) כלומר מנה"כ. יג) ט"ז דף ק' ע"א, יד) נל"א נוקוס גוגד. טו) נל"א נוקוס לא. טז) נדרות דף כ"ח ע"ג. יז) עיין לעיל נחשונה מ"ה אות ז' ועי"ט נהעיה וי. יח) זיק דף ע"ג ע"א ועי"ט

היה לך לרדוף ולדקדק מה ראה למחוק ומה היא תשובתו, וכי היא דיבמות ואומר נבעלה לסמול לה וכו', שהקשה כמה קושיות, והנהו דובחים ופיק דמנחות (ט) ועל מי מנחות ינהלך צורנו אם תתן לב לרדוף אחר השלום, ולא להקדיח בתוראות שאין בהן צורך. ושלומך לאורך ימים לעולמים:

סימן מ"מ. מ"ר משולם לר"ת.

(ענין שבירת כלי חרס).

וגם שאל איך הצעה (ה) של ברייתא דתורת כתנים וזו שאל ה"ם (ג): מתניא (ג) בסופה סרק כשם שהמים בודקין (ד) וגם בתורת כהנים (ה) גשנית בו ביום דרש ר' עקיבא וכלי חרס אשר יפול מהם וכו' אמר ר' יהושע מי יגלה וכו' ואמרין בנמראו) וכי מאחר דאין לו למה טמא (וכי כלי חרס יוביח). פ"י כלי חרס שמשמא וניקב בכרי טהרתו יוכיח שיותר בחולין ובמעשר [שהנקיבה והשכירה מועלת כפבילה] (ט) ופוסל בתרומה עד הערב שמש. לפי ששתי מדות בנשברין, אם נשברו לנשרי פירורין דקין שאין ראויין לשום כלי בעולם חשובין כעפרא ואין צריכין הערב שמש, אבל אם ראויין לכלי אחר כגון בנד שנקרע רובו ושייר בכרי מעצרת (י) או כלי חרס שניקב במוציא משקה שטהור מלפמא נסמא ממה שהיה, הואיל וכלי הוא עדיין לענין אחר כדאמרין חמש מדות בכלי חרס (יא). אע"פ כשניקב טהור למציעין (ממה נפשך) [מ"ם] (יג) צריך הערב שמש לתרומה, וסייעתיה הדין ברייתא בת"כ ואותו תשובו ויכול ישברנו ודיו ח"ל וכל כלי חרש (יד). פ"י נאמר בפסוק שלשעלה (טו) הערב שמש וסמך ליה וכל כלי חרש ויו מוסיף על ענין ראשון לימד על הנשבר ששעון [הערב] (טז)

רע"י ד"ה הכי גרסינן ושלמחא וחוס' ד"ה שהעידו. (יט) גם לדברים הללו חזק זכר לעיל באגרתו של ר"נ:

סימן מ"מ. (א) כ"ל במקום הדיעה כ"י ודפוס ועיין בחולין דף מ"ט ע"ב הדיעה של משנה. (ב) וזה נראה שקיצר התעתיק כי לא הזכיר עתה ברייתא דת"כ. וזכינו למלחאת את החסרון ע"י חידושי אנשי שם למדכי שנת פי יכיר, כי שם הוציח כל השאלה והתשובה בנוסח יותר טוב. וז"ל שם בתמילה: כך נגאל נספד יפן תשובה ששאל רנ"י ומשם מר"ת ז"ל. שלם טז לרז טז מרנאל טז הוא רנ"י יעקב נד תל"ז. הנ"י לעיך ונשלם נחתי להזכיר דלענין מר נאחזה ברייתא השנויה בת"כ ואותו תשובו יכול ישברנו ודיו, כי בכל הפסדים שנלפת נעשות, ומשלח לנו כמו שכתובה בפירושך ואם לריכה פירוש שלח לנו פירושך. ודומה נעניי פירושה כמו שכתבתי בכתבי שלוח חליך נתימאל דפוסה ותן דעתך ליישג ולא לסתור אם ייסב נעניך ותנחא נאפסה וכו' כמו שלפנינו. וזה נראה שכבר כתב ר"מ ל"ח על אודות המימאל דפוסה כלי חרש יוכיח ולא נמלא המכתב אללנו. ובאן הכפיל קצת את הדברים לזרז פירושו על ברייתא דת"כ. ואי אפשר לווד שובאן וחליך הוא הוא הכתב אשר שלח ר"מ מקודם. שהרי לקמן חזר גם על הנדיתא דת"כ, וסייעתיה הדין ברייתא בת"כ וכו' עיין לקמן. וח"כ מה זה דבר חרס שהיה כותב אשר כך דלענין מר נאחזה ברייתא וכו'. ועוד עיין בתשובה ר"ת על זה. (ג) נחיד"ל וכ"ל במקום מתניין דפוסה כ"י ודפוס. (ד) פוסה דף כ"ז ע"ב. (ה) ח"כ שוניי על הפסוק כל אשר נחזכו יעמא. (ו) פוסה דף כ"ט ע"ב. (ז) לו למה סמא כ"ל במקום לטמא ככ"י. (ח) וזה נראה שהנוסחא לפני ר"מ היה שנותרין בחולין ופסולין בתרומה ועי"ש גרס"י ד"ה הלך השוה שנהן. (ט) המלות נהפך חסרות כ"י ודפוס והן נחיד"ל שם. (י) חולין דף קכ"ב ע"ב ונח"מ דף ז' ע"ב. (יא) שנת ל"ה ע"ב. (יב) למפרע כן הוא ככ"י ודפוס וגם נחיד"ל. ולפי דעתי ז"ל למעשר. (יג) חייב כ"ל לפיך במקום חייב שהיה לפני הסופרים של כ"י דפוס ונחיד"ל. (יד) זו גרסת ר"מ חננס בת"כ שלנו שמיני קאפיטעל י"ח פסוק ל"ג הנראה היא כמו שכתב ר"ת לקמן בתשובתו. (טו) נפסוק ל"ב שלפני זה כתוב נפסוק וטמא עד הערב וטהר. (טז) נחיד"ל